

Witboek voor de dak- en thuislozensector

Verwachtingen en punten voor 2020's

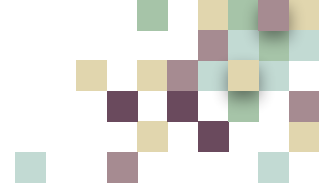
Maart 2019

Brussels Overleg Thuislozenzorg

la Strada

Centre d'appui au secteur bruxellois d'aide aux sans-abri
Steunpunt thuislozenzorg Brussel

Witboek voor de dak- en thuislozensector

Verwachtingen en punten voor 2020's

Maart 2019

Brussels Overleg Thuislozenzorg

la Strada

Centre d'appui au secteur bruxellois d'aide aux sans-abri
Steunpunt thuislozenzorg Brussel

Colofon

Coördinatie

François Bertrand

Auteur

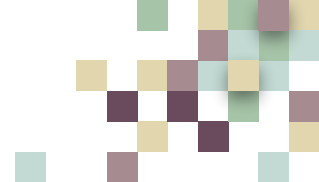
Brussels Overleg Thuislozenzorg

Vertaling

Robert Nijhoff

Lay-out

Cardenas Fernandez Melina
Nazca Agency & Partners

Inhoudstafel

Voorwoord	6
1. Dak- en thuisloosheid in het brusselse gewest: belangrijkste cijfers	8
2. Grondbeginselen	10
2.1. Toegang tot huisvesting	10
2.1.1. Bevindingen	10
2.1.2. Principes	11
2.1.3. Voorstellen	12
2.2. Voor een preventieve aanpak	19
2.2.1. Bevindingen	19
2.2.2. Principes	19
2.2.3. Voorstellen	20
2.3. Voor een brug tussen noodhulp en een doeltreffende en evenwichtige herintegratie	25
2.3.1. Bevindingen	25
2.3.2. Principes	25
2.3.3. Voorstellen	26
2.4. Pour une prise en compte des singularités des publics aides	31
2.4.1. Bevindingen	31
2.4.2. Principes	31
2.4.3. Voorstellen	32

Voorwoord

Dit witboek wordt uitgegeven door la strada, het steunpunt voor de brusselse thuislozensector, dat deze lente van 2019 bijna ophoudt te bestaan. De doelstellingen van la strada doven echter niet uit maar worden overgebracht naar een nieuwe organisatie van publiekrecht "bruss'help". Dit kan u lezen doorheen de aanbevelingen in de verschillende hoofdstukken van dit boek.

Een participatieve en intersectorale aanpak

Het witboek is voor alles het resultaat van het werk van de leden van het brussels overleg thuislozenzorg. Er werd gebruikt gemaakt van een participatieve methodologie door het geheel van de thuislozensector in al haar diversiteit en de naastliggende sectoren waarmee ze samen strijdt tegen thuisloosheid, in het proces te betrekken

De organisaties die deelnamen aan de vier werkgroepen die aan de basis liggen van dit boek bieden sociale hulp, zorg en bijstand aan personen die thuisloos zijn. Door dit te doen zijn ze vaak de laatste link wanneer het systeem van beschermingsmaatregelen en vangnetten het begeven hebben. Ze worden ook geconfronteerd met mensen "zonder rechten", als gevolg van een asielpolitiek die deze rechten inperkt, door een rechtsstaat die zijn verantwoordelijkheid ontloopt.

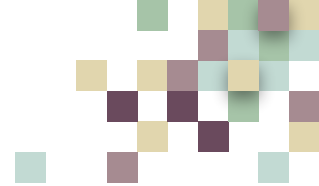
Dit witboek wil op het kruispunt staan van de realiteit zoals beleefd door elk van de deelnemende organisaties, maar ook oplossingen en concrete voorstellen aanbrenen. Het is het resultaat van overleg gepleegd tussen september en december 2018.

Achter de aanpak

Het overleg thuislozenzorg wou vooral een functioneel document maken dat het grote publiek toelaat zicht te krijgen op de problemen en oplossingen in al hun complexiteit en de professionelen en vrijwilligers uit de sector de kans afstand te nemen van hun dagelijkse taken.

Dit document wil allereerst en voor alles het debat openen en uitmonden in een bevraging van de politieke verantwoordelijken en parlementairen op federaal, communautair, regionaal en gemeentelijk niveau over de voorstellen die ze doen voor de volgende legislatuur.

We hopen dat men met concrete antwoorden komt op de problematiek van thuisloosheid, vertrekkend vanuit voorstellen gedaan in dit boek. Sommige voorstellen raken zeer concrete bevoegdheden terwijl anderen algemener zijn en op lange termijn. Elk voorstel wil een mijlpaal zijn, een baken om vooruitgang te maken binnen een overlegd programma.

Doelstellingen en vooruitzichten

Daarnaast hopen wij op het welslagen van de toekomstige middelen ter beschikking gesteld van de strijd tegen thuisloosheid in het kader van de ordonnantie die de sector hervormt.

We verhullen niet dat deze hervorming heel wat ongerustheid heeft gebracht onder onze organisaties. Deze hervorming was gewenst door de acteurs van de sector die zaten te wachten op een broodnodige (her)financiering. Maar het ging ook om een hervorming waarvan sommige aspecten – zoals het beheer via een databank – op angst en terughoudendheid stuitten.

We konden ons echter vinden in de wil om samen nieuwe instrumenten uit te bouwen die zorgen voor een optimale en overlegde organisatie van het brusselse landschap thuislozenzorg, kwalitatief, toegankelijk, gekend, globaal en geïntegreerd, gericht op het geheel van de thuislozen.

Wij zullen in de legislatuur 2019-2024 dan ook bijzonder attent zijn om, en dat veronderstelt middelen, binnen elk van onze organisaties en binnen de twee nieuwe organismen (bruss'help en de new samu social) een dynamiek van participatie en overleg te stimuleren bij het uitrollen van de voorzieningen maar ook de wetenschappelijke studie ten bate van het geheel.

Brussels overleg thuislozenzorg, ggc, maart 2019.

1. Dak- en thuisloosheid in het brusselse gewest: belangrijkste cijfers

La strada organiseert sinds 2008 regelmatig een telling van het aantal dak- en thuislozen (waaronder inbegrepen mensen met tijdelijke, onzekere of inadequate huisvesting) binnen het grondgebied van het brusselse gewest.

In tien jaar verdubbeling van de thuisloosheid

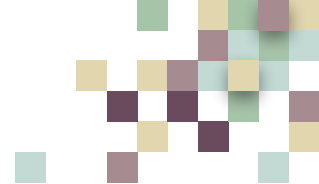
Dit keer is de telling voor het eerst in twee fasen uitgevoerd: in november 2016 (voor de inwerkingtreding van het winterplan) en in maart 2017 (nadat het winterplan volledig in werking was getreden).

Het aantal mensen dat in preciaire omstandigheden leeft is sterk toegenomen. Op de avond/nacht van 7 november 2016 werden **3.386 Personen** geteld, en dat is tweemaal zo veel als bij de telling van 2008 (+96%).

Meerdere oorzaken

Er zijn meerdere oorzaken voor dit fenomeen aan te wijzen. We noemen hier: de verzwakking van de armste bevolkingslagen als gevolg van de economische crisis, gekoppeld aan grote problemen bij het verkrijgen van toegang tot huisvesting. Samenhangend met deze verzwakking zien we een toename van de problemen op het gebied van gezondheid, levensstijl en verslaving. Daar komt bij dat de toegang tot sociale rechten steeds verder beperkt wordt. Kenmerkend voor brussel is dat er vrij veel europeanen aanwezig zijn die geen toegang hebben tot de belgische sociale ondersteuning. Tot slot zijn er in brussel ook veel migranten (al dan niet net aangekomen), en dat op een moment waarop het beleid op het gebied van onthaal in belgië en de omringende verhardt.

Opvallend is vooral dat de geblokkeerde toegang tot sociale rechten een belangrijke factor is, die de toestand nog eens verergert. Het aantal mensen dat geen recht heeft op ondersteuning van de zijde van de erkende diensten (of daar geen beroep op wenst te doen) is drastisch toegenomen.

Vooraf mannen

Bij de telling bleken mannen de meerderheid te vormen. Dat is vooral waarneembaar in openbare ruimten (in 2016: 423 mannen, tegen 50 vrouwen en 210 personen waarvan het geslacht niet bekend was) en kraakpanden (385 mannen tegen 112 vrouwen). Tijdens de periode waarin het winterplan van kracht was, liep het verschil ietwat terug.

Intussen werden bij de eerste telling 24 straat kinderen geteld, 149 kinderen in noodopvang, 90 in kraakpanden en 64 in onderhandelde bezettingen. Dat is een alarmerend gegeven – en het zijn er hoogstwaarschijnlijk meer.

Oplossingen?

Vergeleken bij 2014 zien we bij de telling vooral een toename van het aantal mensen in openbare ruimten (+72%), in onderhandelde bezettingen (+42%), kraakpanden (+39%) en noodopvang (+29%).

Intussen zijn er steeds meer mensen **die de nacht op straat doorbrengen**: 707 in 2016 tegen 269 in 2008. *“Mensen zoeken een onderkomen op straat, in portieken, parken, metro- of treinstations. Nieuw voor 2016-2017 is het grote aantal tenten en uit resten bouw materiaal opgetrokken onderkomens. Verder zijn er kampen opgeslagen op braakliggende terreinen, waar grotere, uit families bestaande groepen die geen beroep op de bestaande diensten doen zich vestigen”.*

Een verschijnsel dat alle 19 brusselse gemeenten treft

Ook de verspreiding van dak- en thuisloosheid over de verschillende gemeenten verdient aandacht. De personen die het onderwerp van de telling vormen verplaatsen zich vanuit het centrum en de omgeving van de drie grootste stations over de verschillende brusselse gemeenten. Waarom doen ze dat? Dat doen ze, omdat er sinds de terroristische aanslagen in Parijs en Brussel strenge veiligheidsmaatregelen zijn ingesteld, wat tot gevolg heeft dat mensen plaatsen opzoeken waar ze controles kunnen vermijden. En dus geen steun ontvangen. Maar dat is niet de enige reden. De toename van het aantal dak- en thuislozen buiten de vijfhoek kan ook het gevolg zijn van het feit dat mensen iets verder van het centrum gelegen buurten opzoeken met de bedoeling daar een wat duurzamer onderkomen voor zichzelf te creëren. In parken en braakliggende terreinen overal in het land worden steeds vaker kampen en voor langere tijd opgezette onderkomens waargenomen.

2. Grondbeginselen

Voorstellen voor een doeltreffend beleid ter bestrijding van dak- en thuisloosheid bouwen voort op onderstaande beginselen:

- ▶ Alle actie op dit gebied moet op één en hetzelfde moment op alle deelgebieden gevolgen hebben en een weerslag hebben op de verscheidenheid aan ingezette middelen;
- ▶ De voorgestelde maatregelen dienen zoveel mogelijk een preventieve benadering te behelzen;
- ▶ De voorstellen dienen ook betrekking te hebben op de maatschappelijke context die preciaire huisvesting genereert of verergert, en niet alleen op de personen (individuen of groepen) die daar het slachtoffer van zijn.
- ▶ Zolang er nog geen structurele maatregelen zijn ontwikkeld om voor iedereen toegang tot huisvesting te garanderen, dient er gratis en onvoorwaardelijke opvang beschikbaar te zijn voor iedereen, met begeleiding gericht op het (opnieuw) verkrijgen van sociale rechten.
- ▶ Plannen voor de bestrijding van dak- en thuisloosheid mogen niemand stigmatiseren, marginaliseren of uitsluiten – ze moeten gericht zijn op het bevorderen van de deelname van dak- en thuislozen aan het maatschappelijk leven.

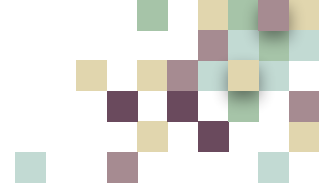
2.1. Toegang tot huisvesting

2.1.1. Bevindingen

De hiervoor opgesomde beginselen zijn al jaren geleden geformuleerd, maar als het gaat om toegang tot huisvesting blijft de situatie in het brusselse gewest kritiek voor al degenen die we via onze organisaties steun en hulp wensen te bieden.

Vanaf 2000 zien we dat de verschillende regeringscoalities vooral aandacht besteden aan de middenklasse en middenklasse inkomens. Gaat het echter om de groep die bij onze diensten aanklopt, dan zien we dat het woningbeleid steeds weer op de volgende obstakels stuit: gebrek aan openbare c.Q. Sociale woningen, geen toegang tot financiering voor huisvesting, en het bestaan van een vrij groot ongeschikt woningenbestand.

Wat de toegang tot financiering betreft: de ontwikkeling van de inkomsten houdt geen gelijke tred met de voortdurende stijging van de huren. Preciaire huishoudens ondervinden daarvan uiteraard als eerste de gevolgen: ongeveer één derde van deze huishoudens (32,5 %) moet rondkomen van een inkomen dat onder de armoederisicodrempel ligt. Daar komt bij dat de huren in de hoofdstad blijven stijgen: de gemiddelde huur zoals betaald door 60% van de brusselse huurders lag in 2012 op 650€ (de huren zijn tussen 2004 en 2013 gemiddeld met 2% per jaar gestegen). Voor de groepen die wij volgen – mensen die voorheen huurden, dan wel opnieuw een woning proberen te huren – oefenen deze (te) hoge huren een enorme druk uit

op de beschikbare middelen. En het gaat hier om overbevolkte panden, van slechte kwaliteit (d.W.Z. Ongezond).

Als je de doorsnede van het aanbod bekijkt, dan stellen we vast dat er onvoldoende sociale woningen worden gebouwd. Wij betreuren dat: er worden jaarlijks gemiddeld 110 woningen van dit type gebouwd, en dat is veel weinig. We dringen steeds weer aan op een plan voor de vrijwillige bouw van een nieuw bestand sociale woningen verspreid over alle gemeenten van het gewest. Intussen doen we concrete voorstellen voor het vergemakkelijken van de toegang tot openbare en sociale woningen.

2.1.2. Principes

Het recht op woonruimte maakt deel uit van het pakket economische, sociale en culturele rechten, dat doorgaans wordt aangeduid met de term “tweede generatie grondrechten”. Voor dat dit recht in artikel 23 van de Belgische grondwet werd opgenomen, was het reeds in het internationaal recht ingebed.

Het is zonneklaar dat het recht op woonruimte voor het leiden van een menswaardig bestaan een eerste vereiste is. Het is echter niet voldoende om dit recht wettelijk in een geschreven norm vast te leggen – waar het om gaat is dat dit recht in de praktijk invulling krijgt. Als er geen sancties staan op de inbreuk op een recht is dat recht niet werkelijk een recht.

De in dit hoofdstuk uitgewerkte voorstellen zijn op twee principes gebaseerd:

- ▶ Het recht op woonruimte en het recht op behoorlijke huisvesting: iedereen moet in een gepaste ruimte kunnen wonen. Het gaat hier om meer dan alleen maar het recht op een dak. Het is een recht op waardigheid, op burgerschap. Dat betekent dat er op sociaal, economisch of cultureel vlak geen sprake van uitsluiting mag zijn. Praktisch betekent dit dat er een groter aanbod moet komen van betaalbare woningen van goede kwaliteit (zowel in het openbare als het private woningbestand), en dat er iets moet worden ondernomen tegen ondeugdelijke woningen. Dat zijn twee fundamentele aandachtspunten.
- ▶ Recht op informatie: iedereen heeft het recht om geïnformeerd te worden aangaande zijn rechten en plichten op het gebied van huisvesting en de verschillende instellingen voor hulp en toegang tot woonruimte.

2.1.3. Voorstellen

a) Toegang tot openbare en sociale woonruimte vergemakkelijken

Op gewestelijk niveau

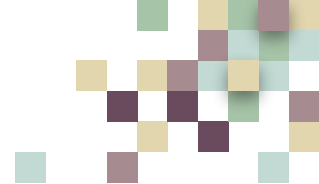
1. Wij eisen een **verhoging van de begrotingsmiddelen voor de diensten voor begeleid wonen**.
2. **Wij pleiten voor de totstandbrenging van specifieke akkoorden met de ovm¹ en een specifiek quota voor dak- en thuislozen, met gerichte sociale begeleiding.** Het zou een idee zijn om hier inspiratie te zoeken bij hetgeen is gedaan voor vrouwen in opvanghuizen en slachtoffers van huiselijk en interfamiliaal geweld.^{2,3} De daar behaalde resultaten zijn volgens sommigen positief. Anderen menen dat die resultaten op toeval berusten en ongelijk verdeeld zijn – het gevolg van mededinging tussen opvanghuizen, waarbij het systeem voor het zoeken van woonruimte en de daarbij behorende overeenkomsten ingewikkelder is geworden. Het besluit zou kunnen worden uitgebreid met een nieuw, aldus geformuleerd artikel: "artikel xx. § 1er. De maatschappij sluit met de diensten voor inschakeling via wonen één of meer overeenkomsten voor de prioritaire toewijzing van woonruimte, omvattende minimaal ... % van het totaal van de toewijzingen over het voorgaande jaar".
3. De toewijzingen worden meegewogen in de quota voor derogaties, maar worden wel aan alle ovm's opgelegd. Men zou verder kunnen gaan en de ovm's een **verplichting tot het maken van overeenkomsten** kunnen opleggen, en daarbij stipuleren dat 20% van de toewijzingen van sociale woonruimten gerealiseerd wordt via een akkoord met verenigingen die zich inzetten voor de maatschappelijk zwakkeren (die dan zouden garanderen dat de betrokken bewoners begeleid worden). Ons voorstel voor zo'n segment van 20% kan ook als volgt worden geformuleerd: "elke maatschappij sluit met de diensten voor maatschappelijke herinschakeling via huisvesting één of meer akkoorden betreffende prioritaire toewijzingen van woonruimten, waarbij een minimum van 20% van het aantal toewijzingen over het lopende jaar zal worden aangehouden". Zo worden er voor elke 10 toegewezen woonruimten 2 woonruimten gereserveerd.

De uitwerking van deze maatregelen geschiedt het best in overleg met de dak- en thuislozensector, binnen een **gewestelijk platform voor het bijeenzoeken van woonruimte**, waarin de verschillende verenigingen die in deze sector actief zijn samen zou-

1 Openbare Vastgoedmaatschappijen

2 Artikel 36 Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering houdende de regeling van de verhuur van woningen die beheerd worden door de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij of door de openbare vastgoedmaatschappijen van 26 september 1996

3 "§ 1er. De maatschappij sluit met erkende opvangtehuizen, die onderdak geven aan personen die het slachtoffer zijn van partner- of intrafamiliaal geweld, een of meerdere overeenkomsten af voor prioritaire toewijzing van woningen die op minimum 3 % van het totaal van toewijzingen van het voorgaande jaar betrekking hebben. Het in het eerste lid vastgestelde quotum wordt door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering herzien, op eigen initiatief of op voorstel".

den komen. Dit platform zou dan afspraken moeten maken met de ovm's.

We nemen een splitsing in groepen waar die niet altijd met de werkelijkheid overeenstemt. Daarom pleiten we ervoor om meteen bij het begin van de legislatuur van 2019 een **onderzoek naar de begeleiding van dak- en thuislozen** uit te voeren, om zo de redactie van de overeenkomsten beter te kunnen onderbouwen.

4. We vragen de brusselse gewestelijke huisvestingsmaatschappij (bghm) om **de procedures in verband met de wachtlijsten voor sociale woningen** te versimpelen. Iemand die op straat leeft, zich in het hospitaal bevindt of bij een dienst of structuur een onderkomen heeft gevonden, zal vaak post missen. Zulke mensen verliezen dan hun plaats op de lijst (en worden daar uiteindelijk van verwijderd), terwijl ze toch al jaren op die lijst stonden ingeschreven. Wij menen dat zowel de opname op de lijst als de plaats op die wachtlijst behouden moeten blijven, en dat de automatische en totale verwijdering van die lijst moet worden afgeschaft. De bghm zou de regels dus kunnen aanpassen door de automatische verwijdering van de wachtlijst voor sociale woonruimte te schrappen.
5. **Meer en betere informatie verstrekken over de voorzieningen voor huurondersteuning.** Er bestaan er thans 4: de huurtoelagen voor kandidaten ingeschreven op de wachtlijst voor sociale woonruimte (104€); herhuisvestingstoelage (162€ per maand, gedurende 5 jaar, verlengbaar); steun bij het betrekken van een woning en installatiepremie van de ocmw's (eenmalig):

Over de herhuisvestingstoelage is niet zo veel bekend. Daar moet meer informatie over worden verzameld.

Inschrijving is niet erg ingewikkeld, maar de termijnen voor toewijzing van deze steun zijn vaak veel te lang: de termijnen moeten worden verkort, en de procedures moeten eenvoudiger.

De dienst die de herhuisvestingstoelage toekent dient de toekomstige huurder een attest te verlenen, dat deze aan een eventuele verhuurder kan voorleggen om te bewijzen dat hij, de huurder, solvabel is.⁴

6. Met betrekking tot de hervorming van de wetgeving inzake het huren van woonruimte tijdens de legislatuur van 2014-2019 willen we graag de aandacht vestigen op de volgende knelpunten: de beperkingen op het hernieuwen van huurcontracten voor korte duur (de mogelijkheden voor korte termijncontracten zouden beperkt moeten blijven tot een huurcontract voor de duur van één jaar, dat slechts één keer verlengd kan worden, en wel voor de zelfde duur en tegen dezelfde basishuur⁵); herziening van de eisen die verhuurders opleggen aan hun toekomstige huurders op het punt van solvabiliteit.⁶

4 Zie hiervoor ook het memorandum van de BrBRoW voor de gewestelijke verkiezingen van 26 mei 2019, bladzijde 7.

5 Zie hiervoor ook het memorandum van de BrBRoW voor de gewestelijke verkiezingen van 26 mei 2019, bladzijde 8: "Een Brusselse verhuurder kan voortaan meerdere, elkaar opvolgende huurcontracten voor korte duur afsluiten, mits de totale duur niet meer dan 3 jaar bedraagt. Voorheen was het niet toegestaan om het contract meer dan eenmaal te verlengen. Er is bestaat daarom een groot risico dat huurder vaker een korte huurtermijn (van 6 maanden tot 1 jaar, bijvoorbeeld) gaan gebruiken als een soort proefcontract, om gemakkelijk van een huurder af te kunnen geraken. Een opeenvolging van korte termijncontracten bedreigt evenwel de woonzekerheid van de huurder. Uit angst dat hij zijn contract niet zal kunnen verlengen, wordt het voor de huurder moeilijker zijn rechten te doen gelden, een klacht bij de gewestelijke inspectie in te dienen of de huur te laten vergelijken met de referentiehuren".

6 Memorandum van de BrBRoW voor de gewestelijke verkiezingen van 26 mei 2019, bladzijde 9.

- Op dit moment is het zo dat vastgoedontwikkelaars de mogelijkheid hebben om door betaling van een geldbedrag vrijgesteld te worden van de verplichting een bepaald percentage van nieuwe bouwprojecten te reserveren voor sociale woningen⁷. Voor grote projecten moet deze **derogatie** beslist worden **afgeschaf**t. Er moeten strenge sancties en boetes voor overtreding worden vastgelegd, en betaling van die boetes moet daadwerkelijk worden afgedwongen. Ideaal zou zijn als een deel van de aldus gegenereerde fondsen ook buiten de sector huisvesting werd toegewezen, en wel aan de dak- en thuislozensector (via het nog te verwezenlijken organisme bruss'help).

Voor de lokale overheden/overheidsinstellingen (gemeenten en ocmw's)

- Wij pleiten voor **meer sociale woonruimte** binnen de grondregie stad brussel en het opleggen van een **specifiek percentage voor de bouw van sociale woningen** voor elke gemeente (op dit moment leggen slechts enkele gemeenten zo'n percentage op). Er moeten dan wel sancties worden voorzien voor gemeenten die in gebreke blijven dat te doen.
- Wat de sociale woonruimte van de ocmw's betreft: **de criteria en mogelijkheden voor derogaties bij de toewijzing van woningen via de ocmw's moeten worden geharmoniseerd** (10% van de woningen, derogatie mogelijk op basis van ongeacht welk criterium). Verder is het van belang dat er een betere uitwisseling komt tussen de sociale werkers van de ocmw's en die uit de private sfeer: er moet een sfeer van wederzijds vertrouwen komen.

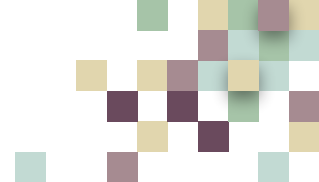
b) Toegang tot particuliere woonruimte vergemakkelijken

Op gewestelijk niveau

- Het nieuwe **huurwaarborgfonds (brugal) moet over meer middelen kunnen beschikken**. Bij de ontwikkeling van dit instrument moet men verder gaan en één enkel fonds creëren voor alle brusselse huurders. Van belang is ook dat procedures voor toegang tot dit fonds worden vereenvoudigd.⁸
- Wij geloven dat er meer middelen moeten worden gereserveerd voor verenigingsplatformen (van het type bru4home) en voor de **cel woningzoeker en -maker**, om zo de impact van deze entiteiten te vergroten.

⁷ In termen van stedenbouwkundige lasten: de bestaande regeling schrijft betaling in contanten voor als het gaat om vastgoedprojecten van meer dan 1000 m² die in gebreke blijven 15% voor sociale huisvesting te reserveren. De in baar geld betaalde lasten dienen vervolgens door de Gemeente prioritair aan huisvesting te worden besteed.

⁸ Idem, bladzijde 10.

3. Om de exponentiële stijging van de huren in de particuliere sector een halt toe te roepen, pleiten wij het opleggen van een huurkader. Om dat te verwezenlijken moet het **rooster voor de huren** van 2017 verplicht worden gesteld. Wij zijn er ook voor om een paritaire huurcommissie in te stellen (zoals voorgesteld in het memorandum van bbrow).⁹
4. We geloven verder dat de **diensten voor bemiddeling** tussen eigenaars en verhuurders verder ontwikkeld moeten worden en dat er wanneer mogelijk een beroep op deze diensten moet worden gedaan. Deze diensten hebben hun nut bewezen. De resultaten zijn zeer positief – via bemiddeling kunnen conflicten die tot uitzetting en verlies van woonruimte leiden worden vermeden.

Op gemeentelijk niveau

1. Wij doen de aanbeveling om een gemengde werkgroep met zowel mensen uit de sector ocmw als de sector dak- en thuislozen op te zetten, om aldus te komen tot een **harmonisatie van de werkwijzen van de 19 ocmw's op het gebied van steun voor huisvesting**.
2. We dringen aan op een hervorming en vereenvoudiging van het openbaar beheersrecht.¹⁰
3. Er moet een transparante lijst worden opgesteld van braakliggende terreinen en lege gebouwen.

c) Vergemakkelijken van toegang tot woonruimte de svk's

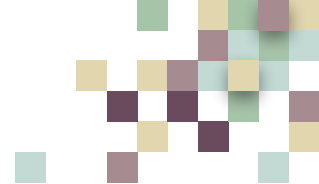
Op gewestelijk niveau

1. De svk's (sociale verhuurkantoren) spelen een heel belangrijke rol – ze vormen de schakel tussen eigenaars en huurders. Ze verrichten essentiële taken, en dienen daarvoor erkenning te krijgen in de vorm van een **betere financiering**.
2. We vinden ook dat de svk's een betere financiering moeten ontvangen voor de kwetsbare personen die ze voor huisvesting doorverwijzen, **zowel in technisch opzicht** (compensatie voor schade en leegstand) **als in sociaal opzicht** (opleidingen, aantrekken van sociale werkers). Daarom bevelen we aan met middelen uit de gewestelijke begroting een dienst van het type **dmbsh** (dienst voor maatschappelijke begeleiding van sociale huurders) op te zetten.

⁹ Cf. bladzijde 9.

¹⁰ Deze wetgeving staat openbare vastgoedoperator toe lege woonruimte opnieuw op de huurmarkt aan te bieden. Zie hiervoor ook het Memorandum van de BrBRoW, bladzijde 13.

3. Het is van belang dat de svk's bij de bevolking en particuliere eigenaars in brussel meer bekendheid krijgen, zodat deze kantoren meer woonruimte voor hun portefeuille kunnen aanwerven.
4. Wij pleiten voor een werkwijze waarbij de svk quota vastlegt voor toewijzing aan woonruimte aan mensen in nood of mensen met lage inkomsten (bijvoorbeeld op basis van afspraken vooraf). Er zou een speciale financiering kunnen worden ingesteld om voor leegstand of schade te compenseren. Zo'n financiering zou voor de svk als stimulus kunnen werken (cf. De 20% voor de ovm's).
5. Belangrijk is ook dat het **maatschappelijk werk via de svk's wordt gesteund en geharmoniseerd**, bijvoorbeeld via:
 - Een verplichting voor elk svk om over tenminste één gekwalificeerde maatschappelijk werker te beschikken voor de opvang van kwetsbare personen. Op die manier zou het contact tussen het svk en de private sector verzekerd worden. De hier bedoelde maatschappelijk werker zou kunnen bijdragen tot het voorkomen van dak- en thuisloosheid en verder bijdragen tot een beter inzicht in de thuislozenproblematiek bij de overige werknemers bij het svk.
 - Het op elkaar afstemmen van de sociale werkwijzen van de svk's, vooral als het gaat om het volgen van kwetsbare personen.
 - Het bevorderen van maatschappelijk werk binnen het kader van een partnerschap tussen het svk en de verenigingen die zich met dak- en thuisloosheid bezighouden.
6. **Verlenging van de minimumduur van de overeenkomsten met de svk's**: sommige svk's werken nu met transitovereenkomsten van 3 maanden (soms 1 maand), verlengbaar tot maximaal 18 maanden. Het zou een goed idee zijn om de initiële huurcontracten 1 jaar te laten gelden, om de huurders de kans te geven enige stabiliteit te creëren en procedures af te werken. Transitovereenkomsten frustreren de hulp bij het vinden van woonruimte: huurders durven hun rechten niet uit te oefenen omdat ze bang zijn hun onderkomen te verliezen.
7. Tot slot vragen we of het systeem voor **renovatiepremies** kan worden vereenvoudigd (en ook of het sneller zou kunnen functioneren).

d) Ontwikkeling en verbetering van alternatieve voorzieningen

Gewestelijk niveau

Hoofdelijkheid

Het juridisch kader sluit niet aan op de werkelijkheid. In de nieuwe medehuurcontracten zijn de huurders hoofdelijk aansprakelijk ten aanzien van elkaar, wat voor behoeftige personen die op dit type woonruimte aangewezen zijn een erg ongunstige constructie is. Een medehuurcontract is dus geen oplossing. Er moet een aangepast type "*solidair huurcontract*" worden ontwikkeld, waarin elke medehuurder als aparte entiteit wordt gezien. Dan moeten de huurplafonds voor dit type goederen naar boven worden bijgesteld (bijvoorbeeld als het om een groot huis gaat, met een totale huur die voor de eigenaar te laag uitvalt).

Glijdende huur

Niet veel verenigingen zijn voorstander van deze oplossing, aangezien de verenigingen dan alle risico's dragen.

Het model *housing first*

Met dit model zijn in Brussel goede resultaten behaald. Ook wij hebben gebruik kunnen maken van de ervaringen en goede werkwijzen afkomstig uit andere landen waar dit systeem wordt gevolgd. Housing first wordt nu nog uitsluitend gebruikt voor de kwetsbaarste groepen (mensen die lang op straat hebben geleefd, met een cumulatie van problemen).

Om dit model ook voor andere groepen in te kunnen zetten dienen er meer onderkomens gevonden te worden. Er zal openbare woonruimte voor dit soort projecten beschikbaar moeten worden gesteld (zodat de verenigingen niet belast hoeven te worden met het zoeken naar woningen). Er zou bijvoorbeeld een deel van het beschikbare sociale woningenbestand kunnen worden gereserveerd, zoals dat in de gemeente Marseille gebeurt (met 100 sociale woningen voor housing first en 10 vte maatschappelijke werkers). Leegstaande woningen zullen gevorderd moeten worden om ze vervolgens in te zetten in het kader van een speciaal herhuisvestingsprogramma. Samenwerking tussen housing first-projecten en svk's dient dus aangemoedigd te worden, ook al om het wederzijdse vertrouwen te vergroten.

Overeenkomsten voor tijdelijke bezetting en modulaire woonruimte

We pleiten voor een versoepeling van de bij stedenbouw gehanteerde regels voor overeenkomsten inzake tijdelijk bezetting (de vergunningen die het departement stedenbouw afgeeft voor modulaire woonruimte zouden bijvoorbeeld moeten worden aangepast). De regels zijn namelijk te ingewikkeld, niet op omstandigheden aangepast, terwijl de procedures veel te lang zijn. Hetzelfde geldt voor modulaire woonruimten. En er is leegstand: er moet een up-to-date gebracht transparante lijst met lege woonruimte en braakliggende terreinen komen.

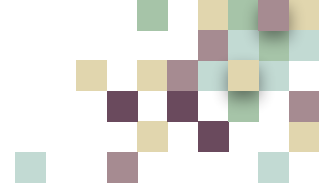
- Tijdelijke bezetting van woonruimte via verenigingen als febul of communa zou aanleiding moeten zijn voor het creëren van een recht op derogatie/prioriteit ter verkrijging van woonruimte via de svk's of ovm's: dat zou op de lange termijn oplossingen voor woonruimte kunnen bieden. En de betrokken personen zouden zo tijdens de duur van de bezetting kunnen sparen.

- Svk's en ovm's hebben in hun bestand woonruimten waarvoor werken (of herinrichting) zijn gepland. Ze moeten aangemoedigd worden om deze ruimten in afwachting van die werken via het middel van tijdelijke bezetting beschikbaar te maken.

e) Afschaffing van de anti-kraakwet

Federaal niveau

Op 5 oktober 2017 heeft het parlement een door alle meerderheidspartijen gesteunde wet aangenomen, die het bezetten van onroerende goederen zonder titel of recht in het wetboek van strafrecht opneemt. Er bestonden reeds burgerlijke procedures om het eigendomsrecht te doen prevaleren, met de mogelijkheid om bij geschillen over bezetting tot uitzetting over te gaan. De hier bedoelde wet roept een aantal vragen op. Het gaat hier immers om boetes tot 1.800 € En gevangenisstraffen tot één jaar, terwijl tot uitzetting kan worden opgedragen door de officier van justitie, zonder voorafgaand vonnis, en de termijnen zodanig verkort zijn dat alle pogingen tot een vergelijk bij voorbaat gedoemd zijn. De wet bestempelt situaties van tijdelijke huisvesting als misdad, en bedreigt bewoners van kraakpanden die wij hulp bieden met meer woononzekerheid.

2.2. Voor een preventieve aanpak

2.2.1. Bevindingen

Operatoren die hulp bieden aan dak- en thuislozen getroosten zich de nodige inspanningen en we twijfelen niet aan hun inzet en vaardigheid. Toch moeten we vaststellen dat het beleid op het gebied van preventie zwakke punten vertoont. De afgelopen 25 jaar is het leeuwendeel van de inspanningen en middelen gericht geweest op tijdelijke hulp en opvang, en niet zozeer op het ontwikkelen van oplossingen die het afglijden naar dak- en thuisloosheid tegengaan.

Het algemeen verslag over de armoede (ava) van 1994 stelt: *“bijna alle energie lijkt te gaan naar het oplossen van crisissituaties (crisisopvangcentra, onthaalhuizen) zonder dat men erkent dat degenen die in marginale woonsituaties verdrongen worden, zonder dak boven het hoofd, degenen die slecht behuisd zijn, die uit hun huis gezet werden, ...In de eerste plaats slachtoffers zijn van de zwakheid waarvan de overheid blijf geeft. Een overheid die ervoor moet zorgen dat er een omkadering komt van de huurwoningenmarkt, van de huurprijzen, enz... Wat een eerste noodzakelijke stap is om de woonzekerheid te verzekeren van degenen die armoede en onzekerheid kennen”.*

Het gebrek aan betaalbare woonruimte is nog steeds één van de voornaamste oorzaken van armoede. Het aanbod van betaalbare woningen blijft daarom de belangrijkste hefboom voor het voorkomen van dak- en thuisloosheid, zeker in Brussel. We verwijzen in dit verband naar het eerste hoofdstuk en de concrete aanbevelingen van onze organisaties. Sociale integratie, werk, gezondheid, het verlaten van instellingen (gevangenis, opvanghuizen voor jongeren) zijn echter ook gebieden waar we belangrijke breukfactoren waarnemen. Daarom dringen we erop aan dat bij het ontwikkelen van instrumenten ook met deze zaken rekening wordt gehouden.

2.2.2. Principes

Dak- en thuisloosheid is een symptoom. Het heeft geen zin om uitsluitend symptomen te bestrijden; het gaat erom de onderliggende oorzaken aan te pakken. We moeten om te beginnen de mechanismen die armoede – en daarmee dak- en thuisloosheid – voortbrengen aanpakken. Verder pleiten wij voor maatregelen om mensen vanaf het moment dat er tegen hen een verzoek tot uitzetting is ingediend te ondersteunen, enerzijds om er te zorgen dat ze hun woonruimte niet kwijtraken, anderzijds om ze eenvoudig toegankelijke begeleiding te kunnen bieden. Zo kunnen we kwetsbaarste groepen helpen in hun dagelijks bestaan (met alle problemen voortvloeiende uit isolement, verslaving, administratieve kwesties, enzovoorts), **met behoud van hun woonruimte** en de psychische en fysieke zekerheid die dat biedt.

De in dit hoofdstuk opgenomen voorstellen berusten op drie grondbeginselen:

- ▶ Hulp moet op toegang tot rechten zijn gebaseerd: elke actie, hoe specifiek ook, dient het burgerschap van de betrokken persoon te eerbiedigen, en te garanderen dat deze toegang heeft tot de rechten (huisvesting, gezondheidszorg, werk, privacy, enzovoorts)

die uit dat burgerschap voortvloeien. Er zijn talloze voorbeelden van wettelijke normen te vinden die erop gericht zijn de rechten van iedereen te respecteren, maar dat niet of slechts gedeeltelijk doen (bescherming van huurders tegen uitzetting, regels betreffende verblijfplaats of referentieadres, enzovoorts).

- ▶ De hulp moet pro-actief zijn: het merendeel van de diensten functioneert op basis van een verzoek van iemand. Het volstaat echter niet om interventie uitsluitend en alleen te baseren op een spontaan en volgens de regels ingediend verzoek. Er moet een pro-actief aanbod komen, en dat kan door op de plaats waar mensen hun leven doorbrengen voorstellen te doen, om zo, beetje bij beetje, in de context van een vertrouwensrelatie tot een voorstel voor een verzoek te komen.
- ▶ Hulp over een langere periode: tijd is een belangrijke factor. Het is niet gemakkelijk om binnen een kort tijdsbestek een aanzet te geven tot een gedegen begeleiding. Het volgen van personen na hun tijd in opvang, via voortgezette begeleiding tijdens de periode waarin ze over woonruimte kunnen beschikken, is van cruciaal belang, aangezien mensen zodra ze een vast verblijf hebben kunnen worden aangesproken voor uitstaande schulden, niet-betaalde alimentatie, enzovoorts.

2.2.3. Voorstellen

a) Garanderen dat mensen administratief up-to-date blijven

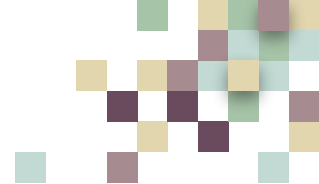
Op federaal niveau

Met **een referentieadres** kan een thuisloze niet alleen een vestigingsplaats creëren en een identiteitskaart bekomen, hij kan op deze wijze ook toegang krijgen tot sociale ondersteuning en diverse sociale uitkeringen. Intussen blijft het ambtshalve schrappen van lijsten usance. Wat dit voor de personen die dat overkomt betekent is bekend. Onze organisaties zouden daarom graag zien dat de **nieuwe circulaire inzake het referentieadres (nu bijna gereed) zo geformuleerd is dat dit kan worden voorkomen**. Er zal dan – als de circulaire wordt aanvaard – een comité moeten worden opgezet om de toepassing ervan te volgen.

We pleiten er ook voor om gedetineerden die de gevangenis verlaten een referentieadres te geven, dat reeds tijdens de duur van de detentie wordt geactiveerd, zodat gedetineerden bij vrijlating zo spoedig mogelijk een recht op leefloon kunnen laten gelden en hun administratieve situatie op orde kunnen brengen (identiteitskaart). Op die manier kunnen we voorkomen dat ze direct naar dak- of thuisloosheid afglijden (wat in de praktijk vaak gebeurt).

Op niveau van de plaatselijke overheidsinstellingen (ocmw's)

We hopen dat een top-down harmonisatie van de hierboven genoemde circulaire zal leiden tot een uniforme en voor iedereen begrijpelijke toepassing van het referentieadres door de ocmw's. We wijzen er in dit verband op dat ocmw's maatregelen zullen moeten nemen voor de **administratieve inkapseling** van personen, **zonder daarbij extra eisen op te leggen, zeker niet voor mensen die bij vrienden of familie een onderkomen hebben gevonden** (zoals huurcontracten en attesten betreffende de inkomsten van degenen waar men is ondergebracht).

b) Interventies op de huurmarkt ten behoeve van kwetsbare personen

Op federaal niveau

5. Wij dringen aan op het **instellen van acties in geval van misbruiken van verhuurders** gericht tegen mensen in een onzekere woonsituatie, als er sprake is van illegale uitzetting. De politie moet worden aangemoedigd om te controleren of sloten zijn geforceerd, of er huisvredebreuk is gepleegd en of er risico's bestaan voor goederen. Het is essentieel dat de politieambtenaren zich bij het behandelen van klachten van elke discriminatie onthouden.
6. De contractuele verhoudingen tussen huurder en verhuurder zijn vaak gespannen, reden waarom we een aanbeveling doen **bemiddeling in plaats van gerechtelijk procedures**. Is er sprake van illegale uitzetting, dan moet er een duidelijke boodschap met algemene strekking worden afgegeven – het kunnen beschikken over woonruimte is immers een basisbehoefte. Het is van belang dat verhuurder die zich schuldig maken aan dit soort praktijken worden gestraft.

Op gewestelijk en bicommunautair niveau

7. Wij verwachten van deze twee overheidsniveaus dat ze een **gestructureerd en samenhangend informatiebeleid** zullen ontwikkelen, met informatie betreffende rechten (en plichten) van huurders, via brochures en andere tools die uitleg geven over de wijze waarop de hulpdiensten bij uitzetting kunnen interveniëren.
8. We hopen dat de nog te consolideren gewestelijke operateur bruss'help zal bijdragen tot het **centraliseren van informatie**:
 - Over het dreigen met uitzetten, uitzetting manu militari op bevel van de burgermeester, en (het dreigen met) ambtshalve te effectueren doorhalingen, één en ander met het oog op het doorgeven van die informatie aan de betrokken sociale diensten; en
 - Daarop aansluitend: financiering van de verenigingssector en de ocmw's. Dat lijkt ons voor de fysieke begeleiding van de personen in kwestie van fundamenteel belang.

Het zou een goede zaak zijn als **de ocmw's en de dak- en thuislozensector** op dit punt zouden samenwerken (vooral als het gaat om het verhinderen van doorhalingen).

Op niveau van de plaatselijke overheden (gemeenten en ocmw's)

9. **Het opzetten van een onthaalpunt bij ocmw's, zodat deze kunnen interveniëren ten behoeve van mensen die hun woonruimte zijn kwijtgeraakt of het gevaar lopen die kwijt te raken, is een absolute vereiste.** Het moet mogelijk zijn zulke personen een prioritaire behandeling te geven en binnen een zo kort mogelijke termijn een ant-

woord te verschaffen (en zo af te wijken van de wettelijke termijnen die de ocmw's gewoonlijk hanteren). Onze organisaties verwachten van de ocmw's dat ze bij het interpreteren van de situaties de nodige flexibiliteit zullen betrachten (zeker als het gaat om gedeelde woonruimte), om zo verzoeken tot doorhaling te voorkomen. Van groot belang is ook dat mensen worden aangespoord om naar de ocmw's komen om hun leefloon te ontvangen.

10. We dringen verder aan op **overleg tussen de gemeenten en de ocmw's bij het uitwisselen van lijsten met 'problematische' woonruimten**, om te verhinderen dat de sociale situatie van mensen die naar een andere gemeente verhuizen verslechtert.

c) Interventie om overgangen te beheren

Op (bi)communautair niveau

11. De overgangen van kwetsbare personen moeten goed beheerd worden. Er moeten daarom **hulptrajecten** worden opgezet en er moet **follow-up na opvang** worden georganiseerd. Voor personen die uit instituten voor jeugdopvang, hospitaals (inzonderheid psychiatrische instellingen) of opvanghuizen komen moeten voorzieningen voor 'begeleid wonen' worden gecreëerd. Voor deze overgangen moeten ook:

- Noodstructuren worden opgezet, aangepast aan de behoefte van jongeren die uit jeugdopvang komen, om toegang tot woonruimte te vergemakkelijken.
- Pro-actieve psy-mobiele teams worden samengesteld, voor het opvolgen van mensen die uit psychiatrische hospitaals of instellingen komen.
- Laagdrempelige opvangstructuren worden gecreëerd voor kwetsbare personen die om disciplinaire redenen uit instellingen zijn verwijderd.
- De voorzieningen voor toegang tot begeleid wonen worden uitgebreid.

Voor het verwezenlijken van deze structuren zullen extra financiële middelen moeten worden vrijgemaakt (alternatief: bestemming van reeds vastgelegde toewijzingen wijzigen).

12. De wachtrijen voor **schuldbemiddeling** zijn erg lang. We geloven daarom de financiering voor de openbare en particulier diensten voor schuldbemiddeling snel verbeterd dient te worden.
13. Om het hervallen in dak- of thuisloosheid te voorkomen stellen we voor een netwerk en uurschema's rond mensen op te zetten, met ondersteuning via **sportieve en culturele initiatieven** en 'peer-help'.

d) Ontwikkeling en intensivering van de begeleiding

Op gewestelijk niveau

14. Wat de ovm's betreft: we pleiten voor een **betere begeleiding in de woning** voor mensen die in een zeer onzekere situatie verkeren en reeds in sociale huisvesting wonen. We stellen vast dat er binnen de ovm's heel weinig maatschappelijke werkers actief zijn. Om verlies van woonruimte en terugkeer naar de straat te vermijden, geloven we dat er meer menselijke hulpbronnen moeten worden ingezet en meer fondsen vrijgemaakt, hetzij voor het **opleiden** van werknemers bij de ovm's, hetzij voor het aanstellen van meer maatschappelijk werkers. Zulke gekwalificeerde, binnen de ovm's werkzame professionals zouden mensen dan kunnen volgen, met speciale aandacht voor dak- en thuislozen. Als er problemen worden vastgesteld kunnen ze het netwerk dat de betrokken persoon volgt contacteren. Het is zaak dat de agenten die voor ovm's werken beter getraind worden, zodat ze daklozen en mensen in een onzekere situatie doeltreffender kunnen opvangen.
15. Steun voor specifieke projecten gericht op begeleiding thuis zou ook een meerwaarde creëren. Wij zien de hier volgende mogelijkheden voor interventie:
 - Opzetten van **solidariteitsprojecten** bedoeld voor wanneer mensen opvanghuizen verlaten: buddy's, projecten voor samen wonen, etc.
 - De opening van 500 extra plaatsen voor **begeleid wonen**.
 - Organiseren van een **speciaal op jongeren gericht** project *begeleid wonen*.

Op gewestelijk en (bi)communautair niveau

16. Intensivering van de **begeleiding rond de woonruimte** is van fundamenteel belang. Armoede kent vele vormen en er spelen meerdere factoren een rol, wat betekent dat er bij de begeleiding rekening moet worden gehouden met zowel psycho-medische als sociale aspecten. De begeleiding is een voorwaarde voor maatschappelijke (her)integratie en dient daarom gefinancierd te worden. Om dak- en thuisloosheid te voorkomen moeten we aan de volgende typen begeleiding denken:
 - Begeleiding van personen **in de woonruimte**, via:
 - Het financieren van preventieve begeleiding: voor huurders van sociale woningen met mentale problematiek;
 - Het aanbieden (aan zowel de huurder als de verhuurder) van gekwalificeerde ondersteuning, om huurconflicten te vermijden, naar het voorbeeld van de svk's, begeleid wonen, enzovoorts;
 - Individuele begeleiding van huurders bij niet betaling van de huur;
 - Het financieren van mensen die raad kunnen geven bij het tegengaan van gezondheidsrisico's in de woning (vervuiling binnen de woning, vochtigheid, co-detectie, radon).

- Bij het **zoeken naar woonruimte**:
 - Het opzetten van permanenties voor het collectief zoeken naar woonruimte waar begeleiding en telefoons aanwezig zijn;
 - Consolidatie van de ‘woonzoeker’-voorziening

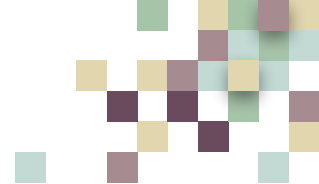
Op federaal en bicommunautair niveau

17. **De begeleiding van mensen die in gerechtelijke procedures zijn verwikkeld** dient uitgebreid te worden. Het beheer van de overgangen die zulke personen moeten maken valt onder de federale verantwoordelijkheden. Wij pleiten in de context van deze begeleiding voor een sterker accent op schuldbemiddeling. Belangrijk is ook dat de federale overheid opvangcentra opzet voor mensen die uit de gevangenis zijn ontslaan en nergens op kunnen terugvallen, om herintegratie mogelijk te maken en te verhinderen dat meest kwetsbare individuen tweemaal gestraft worden.
18. Gedetineerden die een huis van bewaring verlaten lopen een verhoogd risico op het verliezen van hun woonruimte (als ze die niet reeds kwijt zijn geraakt). Wij pleiten daarom voor voortzetten van de **kits voor gevangenisverlaters**. Op een wat structureler niveau geloven we dat het een goed idee zou zijn om een proefproject op te zetten met een **psychosociaal loket** belast met de begeleiding van de ex-gevangene/-gedetineerde vanaf het moment dat deze de gevangenis of het huis van bewaring verlaat, waarbij geprobeerd wordt bestaande woonruimte te behouden of – als dat niet mogelijk is – alternatieve woonoplossingen te vinden.

e) Garanderen dat alimentatieplichtigen over een minimum aan middelen kunnen beschikken

Op federaal niveau

Ervoor zorgen dat mensen die in een onzekere situatie verkeren kunnen beschikken over minimale hulpmiddelen is strikt genomen een onderdeel van preventie. We wijzen er in dit verband op dat de wet geen beperkingen kent als het gaat om beslaglegging voor het voldoen van alimentatieverplichtingen. Het komt voor dat wanbetalende debiteurs geen middelen kunnen vinden om aan deze verplichtingen te voldoen. Aan de andere kant is het van fundamenteel dat de rechthebbende de alimentatie ontvangt, om te verhinderen dat de beschikbare middelen verder slinken (alleenstaande moeders met één of meer kinderen die geen alimentatie ontvangen zijn in dit opzicht bijzonder kwetsbaar). Daarom doen we de volgende aanbevelingen:

Aanpassing van de wetgeving op het punt van het voor beslag in aanmerking komende vermogen, zodanig dat de alimentatieplichtige altijd over een **minimum aan bestaansmiddelen** kan beschikken.

De dienst voor alimentatievorderingen (davo) – één van de belangrijkste diensten bij de bestrijding van armoede – zou **genoeg fondsen** moeten ontvangen om te garanderen dat rechthebbenden alimentatie ontvangen. Zowel het plafond voor interventie van de zijde van deze dienst, als de maximaal voor te schieten bedragen dienen dus verhoogd te worden.

2.3. Voor een brug tussen noodhulp en een doeltreffende en evenwichtige herintegratie

2.3.1. Bevindingen

We stellen vast dat de termen “*sociale nood*” en “*maatschappelijke herinschakeling*” in de sector dak- en thuisloosheid al geruime tijd worden gebruikt. Toch bestaat er ook thans over deze begrippen nog geen consensus. Wij wijzen erop dat er aan het begin van de volgende legislatuur een inspanning zal moeten worden gedaan om ervoor te zorgen dat de betrokken actoren overeenstemming bereiken over de betekenis van deze termen.

Intussen stellen we voor de betekenis aan te houden die de nieuwe ordonnantie voor de hulp aan daklozen eraan geeft. We zijn ons ervan bewust dat het hier om een benadering gaat, die niet goed rekening houdt met de verschillende schakeringen van deze twee begrippen, maar om in de praktijk efficiënter te kunnen werken is het aanvaardbaar elkaar aanvullende betekenissen te hanteren. De in het onderstaande opgesomde principes vormen dus een aanzet om in de toekomst tot een nieuw gemeenschappelijk kader te komen.

2.3.2. Principes

De definities die nieuwe gewestelijke ordonnantie voor de hulp aan daklozen hanteert moeten met enige terughoudendheid worden benaderd. Onze organisaties hebben tijdens de legislatuur van 2014-2019 dan ook herhaaldelijk opmerkingen gemaakt en aanbevelingen gedaan. We houden hier – zij het met een kritische instelling – toch vast aan diezelfde definities bij het onderzoeken van de principes en richtsnoeren welke ten grondslag liggen aan de acties die met het oog op de aansluiting van noodhulp en herinschakeling moeten worden ondernomen.

Onder “*sociale nood*” groeperen we twee typen hulp aan daklozen in Brussel: de centra voor noodopvang en de dagopvang. Met “*inschakeling*” bedoelen we de andere soorten hulp die in de ordonnantie worden omschreven: de onthaalhuizen, ‘housing first’, thuisbegeleiding, straathoekwerk en daklozenronde, enzovoorts. Met het “laten aansluiten” van sociale nood en inschakeling bedoelen we hier twee dingen: het **parcours** dat daklozen binnen de sector hulp aan dak- en thuislozen doorlopen, en **de institutionele organisatie** van voornoemde sector.

We houden daarbij de volgende beginselen aan:

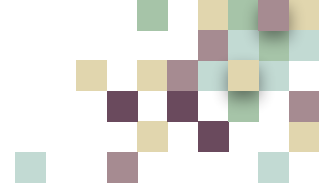
- We zoeken naar een **alomvattende, geïntegreerde en transversale benadering** om uit thuis- en dakloosheid te geraken, waarbij het accent ligt op de rechten die herinschakeling mogelijk moeten maken (woonruimte, werk, gezondheid, cultuur, opleiding en onderwijs, een waardig bestaan, mobiliteit en openbare ruimten, enzovoorts). Bij dit alles moet rekening worden gehouden met de uiteenlopende levensomstandigheden van de mensen die bij onze organisaties komen aankloppen.
- **Huisvesting** wordt niet gezien als het enige doel, maar als **vertrekpunt voor een gepaste begeleiding** (zoals omschreven in de hoofdstukken over huisvesting en preventie).
- Bij het opnieuw definiëren van het kader voor de thuislozensector dient een evenwicht te worden gevonden tussen **preventie, adequate noodopvang** en de **wil om te zoeken naar een stabielere oplossing binnen een woonruimte**.
- Het idee dat **inschakeling** niet zozeer een **plicht** voor de daklozen zelf is, maar veeleer een verplichting van de overheid, en wel om een kader te scheppen dat oplossingen biedt die aansluiten bij het parcours c.Q. De eigenheid van de betrokken persoon (behoeften, wensen en verlangens).
- Overheidsinstellingen moeten een dienst kunnen vinden die dak- en thuislozen kan opvangen. Dat betekent dat de overheid diensten niet kan dwingen het gehele gamma en taken waar te nemen, maar wel dat de overheid ervoor moet zorgen dat alle diensten *tezamen* elkaar aanvullen om zo te garanderen dat iedereen kan worden opgevangen (ofwel: het aanbod moet aansluiten op de diversiteit van de hulpvragenden).
- "De hulpvrager centraal stellen" vooronderstelt **luisteren** naar de daklozen, enerzijds, en **participatie** van die daklozen zelf, anderzijds.

2.3.3. Voorstellen

a) Meer aandacht voor onderzoek - ontwikkeling van innovatieve benaderingen voor het voorkomen van en ontsnappen aan dak- en thuisloosheid

Op gewestelijk en bicommunautair niveau

19. We verwachten dat bruss'help kan bijdragen tot meer aandacht voor **onderzoek** ten behoeve van de sector. Bruss'help kan ook meewerken aan het **plannen, organiseren en evalueren** van de acties die de verschillende organisaties in het brussels gewest ondernemen, en wel via een gezamenlijk uitgevoerde **monitoring** 'nood/herinschakeling' bij aanvang van het nieuwe mandaat 2019-2024.
20. Wij zien de nieuwe structuur bruss'help als een **loket voor het voorkomen van, en ontsnappen uit thuis- en dakloosheid**, gericht op het vinden van oplossingen, hetzij door toegang tot woonruimte te vinden, hetzij door de verbinding te leggen met aanver-

wante sectoren (geestelijke handicaps, huisvesting, enzovoorts). Bruss'help kan daarbij gebruik maken van de bestaande verbanden en zich baseren op aanbevelingen uit voornoemde sectoren om mensen een uitgang te bieden, of – belangrijker nog – te verhinderen dat mensen dak- of thuisloos worden.

b) Een programma opzetten dat rekening houdt met het profiel en de specifieke situatie van iedereen

Op gewestelijk en bicommunautair niveau

21. We dringen aan op het **vernieuwen van het overleg** zoals dat binnen de thuislozen-sector wordt gerealiseerd. We onderscheiden daarbij twee aspecten:
 - Operationeel: het overleg brengt de organisaties bij elkaar. Ze kunnen zich dan laten leiden en inspireren door concrete situaties, maar ook als platform optreden, waar de werkwijzen van operatoren en hun vertegenwoordigers op elkaar afgestemd kunnen worden.
 - Institutioneel (met organisatorische vertakkingen): organisaties kunnen proberen het profiel van de hulpzoekenden te definiëren, om te zien wat hun behoeften zijn en welke criteria voor kwetsbaarheid er moeten worden gehanteerd. Afhankelijk van het type actie dat er wordt ondernomen kan contact met overheidsinstellingen worden gemaakt.
22. Bruss'help zou moeten meewerken bij het opzetten van **'overlegklinieken'**, van en voor operatoren in de sector dak- en thuisloosheid. Via dit type geïndividualiseerd overleg (met instemming van de betrokkenen en eerbiediging van het beroepsgeheim) kan de hulpzoekende centraal worden geplaatst binnen het netwerk van de diensten waarmee hij in aanraking is geweest (klassiek behandelingsoverleg). Dan kan gekeken worden waar in dat netwerk de elementen zitten die kunnen bijdragen tot een deblokkering en een betere begeleiding van hulpvragende.
23. Bruss'help kan ook een rol spelen bij opzetten van overleg rond een bepaalde persoon en dan als case manager optreden, zoals dat bij de saïo in Parijs gebeurt. Bruss'help zou dan de verantwoordelijkheden van elke dienst ten aanzien van de hulpzoekende vaststellen (met respect voor de vrije keuze van deze persoon). Eén en ander krijgt vorm binnen een multidisciplinair project, waarbij een transversale aanpak wordt aangehouden. Mensen die bij onze organisaties aankloppen, hebben het vaak eerst elders geprobeerd. Hoewel preventie bij het denken over oplossingen moet meespelen, dient er dus ook gedacht te worden aan diversificatie en het versterken van vectoren die een uitweg bieden, en zulks in overleg met al de sectoren en actoren die reeds zijn aangesproken, of in de gegeven situatie aanspreekbaar zouden kunnen zijn (geïntegreerde aanpak).

c) Vastleggen van een gemeenschappelijke standaard voor onthaal en opvang

Op gewestelijk en bicommunautair niveau

24. Iedereen moet recht op zorg hebben en niemand moet op straat leven: we dringen er dus op aan dat een **onvoorwaardelijk onthaal** gegarandeerd moet zijn. **Onthaal en opvang van goede kwaliteit vooronderstellen:**

Dat mensen overdag en 's avonds binnen het centrum kunnen blijven.

Dat er binnen het centrum een plaats is waar ze hun eigen spullen veilig kunnen bewaren.

Dat er een goede nachtopvang wordt geboden, met een beperkt aantal mensen per kamer, geen bedden boven elkaar, gezinnen apart en medegebruikers bij wie men zich veilig kan voelen (geen problemen met verslaving), propere lakens en dekens.

Dat sanitair en badkamers goed onderhouden zijn en naar behoren functioneren.

Dat er een op de specifieke behoeften van het individu afgestemde psychosociale voorziening is.

25. We mogen niet vergeten dat noodhulp betekent dat er urgente hulp geboden wordt. Dat houdt het volgende in:

Wat de 'humanitaire' aspecten betreft: hulp in uitzonderlijke situaties, binnen aangepaste ruimten van beperkte omvang, verspreid over het gehele brusselse gewest, met een maximale capaciteit van 50 personen per centrum (80 in familieverband), met zorgaanbod overdag en 's nachts. Bestemd voor personen "zonder activeerbare rechten".

In de categorie 'nood/crisis': voor mensen die in een crisissituatie verkeren, niet langer of een dak kunnen beschikken, maar wel over activeerbare rechten. De centra voldoen aan de volgende criteria:

Gratis gedurende een periode van 21 dagen.

Infrastructuren met minder dan 30 plaatsen.

Zorgaanbod overdag en 's nachts.

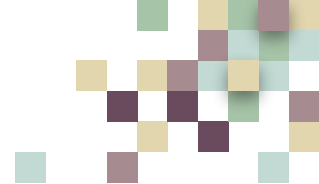
Maaltijden.

Toegang (zonder herinschrijving) via een centraal, bij dispatching beheerd nummer.

Aangepaste structuren voor mannen en vrouwen, koppels en gezinnen.

Voldoende goed onderhouden en functionerende wc's en badkamers.

Aanbod van op het individu toegespitste psycho-medische en sociale begeleiding, gericht op snelle reactivering van rechten.

d) Verzekeren van de overstap van nood naar (her)inschakeling

Op gewestelijk en bicommunautair niveau

26. We gaan ervan uit dat bruss'help **regelmatig (elke twee jaar) beoordelingsverslagen over de voorzieningen zal verzorgen**. Naast het opstellen van evaluaties zou bruss'help ook **op de toekomst gericht onderzoek** moeten verrichten, zodat er structuren kunnen worden opgebouwd die zijn afgestemd op de geconstateerde behoeften, rekening houdend met de potentiële toewijzingen van middelen (afhankelijk van de ontwikkeling van de begrotingsmogelijkheden).
27. We herhalen onze aanbeveling om binnen bruss'help een *innovatiebureau* op te zetten, met een **operationeel budget** berekend op het realiseren van **innovatieve projecten die het accent op humanitaire of noodhulp verminderen**.
28. Er moet tijdens het mandaat 2019-2024 een antwoord worden geformuleerd op **imminente woonbehoeften (residentieel en ambulante)**. We identificeren hier de volgende investeringsgebieden:
 - Het realiseren van een op koppels berekend aanbod (urgent)
 - Het verzorgen van een specifiek aanbod voor jongeren (3 kleine structuren met 7 plaatsen) en vrouwen (2 kleine structuren met 25 plaatsen)
 - De ontwikkeling van een plaatsenaanbod voor daklozen met gezelschapsdieren, in de centra voor noodopvang en binnen het kader van housing first.
29. Het verbeteren van de koppeling tussen noodhulp en onthaalhuizen, om de institutionele en pedagogische verstoppingen bij de doorverwijzingen te doorgronden en op te lossen (instelling van een *reserve psycho-sociale begeleidingsdienst* om op elk gewenst moment vrouwen met kinderen te kunnen opnemen die sociale rechten willen reactiveren zonder eerst de noodopvang te hoeven doorlopen).
 - Het ontwikkelen van op specifieke problemen gerichte zorg: kinderen, jongeren, personen met een gelaagde diagnose, die aan psychische aandoeningen lijden, slachtoffers van huiselijk geweld, korsakov-lijdende die niet elders in zorg zijn ondergebracht, gevangenisverlaters, enzovoorts.
30. Extra aandacht en erkenning voor straatwerk (*straatwerk*: zie infra.)
31. We dringen aan op een uitbreiding van de activiteiten onder de noemer *straatwerk*. Voor dit type hulp, dat van fundamenteel belang is voor mensen die op straat leven en geen beroep op de diensten kunnen of willen doen, moeten meer middelen opzij

worden gezet. Om ongewenste effecten van de in de nieuwe ordonnantie gehanteerde definities te vermijden moeten er beslist subsidies worden verleend aan specifieke **transversale acties** (zoals, bijvoorbeeld, de thuishulp door diogenes) en **proefprojecten** die buiten het kader van de definities vallen.

e) Ondersteuning van professionals, verbetering van hun werkkader

Op gewestelijk en bicommunautair niveau

32. De instrumenten ter ondersteuning van de mensen die in de sector dak- en thuisloosheid werkzaam zijn (of daar via netwerken mee te maken krijgen) dienen te worden **versterkt en geconsolideerd**: *raps, bruggenbouwer/passerelles, trajectbegeleiding, wab-netwerk, outreach, bitume, ...*
33. Daarnaast zullen er **nieuwe instrumenten** voor de ondersteuning van het werk in de praktijk moeten worden ontwikkeld. We denken dan vooral aan het opzetten van een dienst van het type *eole* (telefonische hulp/raad aan professionals, waarbij de toestand op een afstand gevolgd wordt) en het (opnieuw) uitwerken van interventies op aanvraag (ook op straat, door middel van – bijvoorbeeld – mobiele teams voor geestelijke gezondheid).
34. Voor activiteiten ten behoeve van een kwalitatief doeltreffende en duurzame (her)inschakeling van dak- en thuislozen moeten de nodige middelen (en voldoende tijd) worden gereserveerd:
35. **Wat het personeel betreft**: voor een doeltreffende begeleiding moeten allereerst financiële middelen beschikbaar worden gesteld, zodat er een multidisciplinaire benadering kan worden ontwikkeld – voor werk met (en het onderwijs aan) kinderen (in onthaalhuizen, in dagcentra of in de context van thuisbegeleiding) en *transmuraal* werk (outreaching, begeleiding na opvang, onthaalhuizen, mobiele teams, enzovoorts).
 - **Voor het accrediteren en subsidiëren** van “overlegklinieken” rond de gebruiker.
 - **Infrastructuren**: voor het opzetten van een masterplan en het aanleggen van een investeringsfonds (voor dit mandaat nog vast te leggen).
 - Voor de opleiding en het welzijn van het personeel.

2.4. Rekening houden met de individuele karakteristieken van de hulpzoekenden

2.4.1. Bevindingen

In de loop van de voorgaande legislaturen zijn de hulpzoekenden in categorieën onderverdeeld. Soms is dat met opzet gedaan, soms is dat vanzelf gebeurd. Uiteindelijk wordt niemand daar beter van – noch de hulpzoekenden zelf, noch de organisaties die hulp proberen te bieden. Het aanleggen van categorieën genereert meer risico's dan voordelen. Als het om mensen gaat, weet je van tevoren nooit welke rechten ze kunnen doen gelden of wat hun problematiek is. Breng je ze onder in een administratieve categorie, dan kun je bepaalde groepen stigmatiseren. Maar een maatschappij mag nooit aanvaarden dat mensen van hun basisbehoeften worden uitgesloten. We moeten dus rekening houden met de behoeften en de cultuur van iedereen.

We wijzen er hier op dat de psychosociale situaties van migranten en mensen zonder papieren zeker zo veel schakeringen vertonen als die van dak- of thuislozen.

De problemen van de eerste categorie overlappen die van de laatste, maar zijn vaak gekoppeld aan specifieke complicaties die het gevolg zijn van hun verblijfsstatus (ontbrekend dan wel onzeker) of bijzondere psychologische moeilijkheden voortvloeiende uit het feit dat ze zich buiten hun land bevinden.

Het is dus zaak oplossingen te vinden die aansluiten op de behoeften van de dakloze en diens toegang tot rechten (of ontstentenis daarvan). We mogen daarbij één ding nooit vergeten: hoezeer de behoeften ook kunnen variëren, en ongeacht de specifieke aard van de betrokken instellingen – de met thuis- en dakloosheid samenhangende problemen zullen zich altijd voordoen, of men nu belg of migrant is.

2.4.2. Principes

- **De vrije keuze van de hulpvrager eerbiedigen**: dat betekent dat we uitgaan van hun wensen en behoeften, en verder dat we ons bij ons werk niet op voorhand laten inperken door de situatie waarin iemand verkeert, zijn kwetsbaarheden/beperkingen of praktische begrenzingsen.
- **De basisbehoeften bepalen het instappunt** (en niet de sociale of administratieve categorisering): om uit de overlevingsmodus te kunnen geraken, moet eerst in de basisbehoeften zijn voorzien – pas dan kunnen mensen nadenken en beslissingen nemen. De begeleiding moet door gespecialiseerd zijn: maatschappelijk werkers zijn niet altijd uitgerust met de middelen om alle mogelijke personen te helpen.

– **Ontwikkeling van een op de toekomst gerichte behandeling**¹¹: het gaat erom mensen te helpen bij het vinden van een oplossing van hun proble(m)en(en), wat die ook mogen inhouden, zonder ze een kant-en-klare oplossing proberen te bieden. Van belang is dat mensen in hun keuzes worden ondersteund, zodat ze hun lot zelf kunnen bepalen. Mensen zonder papieren kunnen vaak geen toekomstperspectief formuleren. Zodra in hun basisbehoeften is voorzien, moeten ze ondersteuning krijgen bij het denken over hun toekomst, met advies dat rekening houdt met hun beperkte mogelijkheden wat rechten betreft.

– **Voorkeur voor een geïntegreerde aanpak**: migranten met of zonder documenten moeten begeleiding kunnen krijgen bij het realiseren van hun rechten, welke dat ook zijn, en – mutatis mutandis – hun plichten. We mogen ons bij het zoeken naar oplossingen niet beperken tot huisvestingsproblemen. Er moet ook aandacht zijn voor de psychosociale omstandigheden, want de moeilijkheden die migranten ondervinden zijn op dit vlak identiek aan die van mensen met een verblijfsvergunning: verzaaiing van het netwerk met onthaalhuizen, medische, psychologische of psychiatrische problemen, verslavingen, enzovoorts.

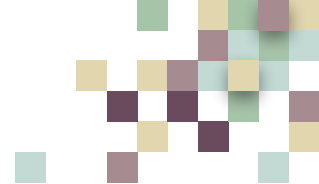
2.4.3. Voorstellen

a) Vergemakkelijken van toegang tot informatie en onthaal op basis van expertise

Op federaal, gewestelijk en bicommunautair niveau

36. Iedere dak- of thuisloze moet **toegang hebben tot correcte en bruikbare informatie op alle niveaus**: straatwerk, 1ste en 2de lijn, enzovoorts. Die informatie moet mensen helpen om een proces op gang te brengen in de richting van objectieve besluitvorming. Wat verborgen thuisloosheid (bij vrienden of familie ondergebrachte personen, onzekere huisvesting, kraakpanden en dergelijke) betreft: om deze groep beter te leren kennen zullen eerst over meer gegevens uit **onderzoek en studies** moeten kunnen beschikken; omgekeerd zullen we er via netwerken voor moeten zorgen dat deze personen hun weg naar correcte informatie kunnen vinden.
37. **Pro-actieve en mobiele benaderingen** moeten worden aangemoedigd en daarvoor de nodige middelen ontvangen. Het is van groot belang mensen op straat te volgen, met hen in contact te geraken en een vertrouwensrelatie op te bouwen om erachter te komen wat hun vragen en wensen zijn. Deze benadering van sociaal werk moet op iedereen worden toegepast, waaronder inbegrepen al die personen die ervoor gekozen hebben geen asiel aan te vragen.

¹¹ <http://www.agii.be/orientation-vers-le-futur-accompagner-des-residents-precaires-en-vue-de-perspectives-davenir>

38. We doen verder de aanbeveling om **een inventaris op te maken alle mensen die in het brussels gewest beroepsmatig in deze de sector werkzaam zijn en hun vaardigheden te poolen**. Als we naar het voorbeeld van hub noordstation een aantal actoren op een toegankelijke plek bijeenbrengen, dan kunnen we diensten aanbieden die aansluiten bij zowel de vaardigheden van de dienstverleners als de behoeften van de hulpzoekenden. En dat aanbod zou kunnen worden uitgebreid om in andere behoeften te voorzien (huisvesting, voeding, hygiëne, enzovoorts). Een dergelijke polyvalente centralisering heeft een grote toegevoegde waarde voor operatoren, omdat trajecten en doorverwijzingen (die veel tijd en geld kosten) op deze manier beperkt kunnen worden.
39. We dringen erop aan dat **er een einde wordt gemaakt aan de seizoensgeoriënteerde benadering** en dat er een stelsel wordt opgezet gericht op een lang verblijf in opvang om mensen zo een gevoel van zekerheid en een periode van rust te geven. De meeste van hen hebben een lang en traumatiserend traject afgelegd. Ze zijn uitgeput omdat ze steeds in een overlevingssituatie hebben verkeerd. Het maatschappelijk werk ten behoeve van deze personen vooronderstelt een ingrijpende mobilisering die slechts over een langere termijn kan worden gerealiseerd (documenten, lichamelijke en geestelijke gezondheid, enzovoorts). Specifieke korte perioden (de beperkte duur van de winterplannen, bijvoorbeeld) zijn daarvoor niet toereikend. In de praktijk blijkt dat het pas na een maand of twee mogelijk is aan een toekomstperspectief te werken. Gelet op de complexiteit van de verschillende procedures en de overlappingsen van lokale, gemeentelijke, gewestelijke en federale bevoegdheden, is het voor de in de sector werkzame mensen vaak moeilijk om vast te stellen welke traject ze hulpzoekenden moeten voorstellen en hoe ze hen het beste kunnen begeleiden bij het zoeken naar oplossingen¹².
40. Migranten zonder verblijfsdocumenten kunnen – theoretisch althans – geen toegang krijgen tot onthaalhuizen, aangezien deze instellingen voor deze categorie personen geen steun kan aanvragen bij de ocmw's. In de praktijk zien we dat bepaalde onthaalhuizen een speciale begrotingspost hebben gecreëerd (uit eigen middelen of op basis van particuliere giften) om één of meer mensen zonder papieren voor wie ze geen subsidie ontvangen op te kunnen vangen. We geloven daarom dat het goed zou zijn om **onthaalwoningen toe te staan een flexibele of open begroting aan te houden**. Dat zou ze in staat te stellen om voor middellange en lange duur opvang te bieden aan een bepaald aantal mensen zonder verblijfsvergunning (of mensen met een onzekere status, personen zonder papieren die verantwoordelijk zijn voor een minderjarige die rechten aan het activeren is, enzovoorts). Voor crisisopvang zou deze begrotingsvrijheid niet gelden.

¹² Mensen hebben behoefte aan een ruimte/woning om tot rust te komen en na te denken. Wat migranten betreft: voor sommigen van hen geldt dat de systemen van de transitlanden hun niets kan meer bieden. Kunnen ze eigenlijk nog wel als migranten beschouwd worden? Soms beschikken ze over een verblijfsvergunning voor het land waar ze voorheen verbleven, in welk geval we ons moeten afvragen waarom ze alles op alles gezet hebben om naar Europa en België te komen. Er moet een klimaat worden geschapen waarin deze mensen hun gedachten op een rij kunnen zetten.

41. Met betrekking tot de begeleiding doen we de volgende aanbevelingen:

Het vastleggen van **kwaliteitscriteria** zodat de procedure voor een verblijfsvergunning op juridisch niveau kan begeleid. Die begeleiding hoeft niet door het onthaalhuis te worden verzorgd – dat kan ook gebeuren in samenwerking met de sociale diensten (caw, caritas, siréas, enzovoorts). Er moet aandacht worden besteed aan de problemen samenhangende met de **verzadiging van de onthaalhuizen**: migranten met een verblijfsvergunning hebben toegang tot onthaalhuizen, zodat er in deze huizen veel migranten worden opgenomen. Het komt echter regelmatig voor dat in die huizen niet voldoende plaatsen beschikbaar zijn.

De mogelijkheid om via ocmw's een referentieadres te gebruiken moet worden toegekend aan meer groepen, zoals – bijvoorbeeld – buitenlanders die sociale rechten kunnen activeren als ze over een verblijfplaats beschikken, maar bij verlies van woonruimte geen beroep kunnen doen op onthaalhuizen (voorbeeld: aan huiselijk geweld blootgestelde moeders van belgische kinderen of kinderen van vaders met een verblijfsvergunning voor onbeperkte duur).

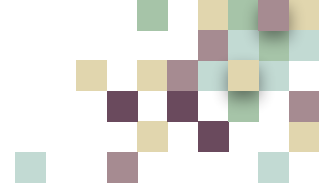
b) Actie ondernemen tegen ongelijkheid op het vlak van gezondheid/ gezondheidszorg

Op federaal en bicommunautair niveau en bij de plaatselijke overheden (ocmw's)

De politiek/administratieve onderverdeling van hulpzoekenden in groepen leidt tot ongelijkheid op het vlak van gezondheid en toegang tot zorg. Het is al jaren bekend (en wordt ook met bewijzen gestaafd) dat de groepen die wij bijstaan bij ziekte, invaliditeit en overlijden een andere behandeling ten deel valt dan de rest van de bevolking. Er bestaan specifieke initiatieven voor gratis toegang tot zorg (door de diensten voor humanitaire hulp) en initiatieven in de context van de verplichte verzekering voor de gezondheidszorg gericht op het vergemakkelijken van de toegang tot zorg en/of de verlaging van de kosten van die zorg (derde betalers, rvt-status, plafond voor facturaties), maar de kosten van de zorg (remgeld, supplementen, supplementen voor niet geconventioneerde zorg) en het onvermogen sociale rechten te doen gelden blijven hindernissen bij de toegang tot gezondheidszorg en de daarmee verband houdende rechten.

Met betrekking tot de toegang tot **gezondheidszorg** stellen we in de context van de dringende medische hulp (dmh) voor mensen zonder verblijfsvergunning het volgende vast: prestaties met nomenclatuurnummer worden alleen betaald indien de persoon in kwestie behoeftig is (wat door de ocmw's via een sociaal onderzoek wordt gecontroleerd), en over een door een erkende arts afgegeven medisch attest beschikt, dat de geneesmiddelen en/of een behandeling voorschrijft en daarbij verklaart dat interventie dringend is. De ocmw's kunnen besluiten uit eigen middelen bij te dragen als het gaat om kosten zonder nomenclatuurnummer (bijvoorbeeld d-geneesmiddelen).

Desondanks blijft een bepaalde groep van zorg verstoken. Verder is het zo dat een deel van de

mensen die wel voor een verplichte zekering en gezondheidszorg in aanmerking komen (of andere aanvullende voordelen of rechten) nog op – vaak dringende – zorg wacht, dan wel niet de zorg ontvangt waar men recht op heeft (of slechts een deel daarvan).

42. **Verbetering van de sociale dekking van de meest kwetsbare groepen:** de administratieve versnippering van het brussels gewest legt hoge eisen op aan de mobiliteit van dak- en thuislozen. Wat het meest voorkomt, is dat men moeilijkheden ondervindt bij de toegang tot de door de ocmw's verleende hulp. Wij pleiten voor:

De harmonisering van de werkwijzen van de ocmw's, zeker als het gaat om de toegang tot gezondheidszorg (medische kaart). De federatie van brusselse ocmw's onderzoekt nu of rechten kunnen meeverhuizen als men binnen het brusselse grondgebied van verblijfplaats verandert.

Verbetering van de sociale dekking van de meest kwetsbare groepen in de ruimst denkbare zin, bijvoorbeeld door het vermijden van een opstapeling van selectieve maatregelen en verschillende statussen, wat kan worden bereikt door de administratieve procedures zo veel mogelijk te versimpelen en de toekenning van sociale rechten verder te automatiseren. Het kan ook door dak- en thuislozen automatische voor een ziekteverzekering in te schrijven als de ocmw's in gebreke blijven hun verantwoordelijkheid te aanvaarden. Of – beter nog – door voor het brussels gewest een ambitieuzer systeem voor sociale dekking te ontwikkelen.

43. Er moet een **geïntegreerd beleid voor hulp en zorg komen op het brusselse grondgebied:** we zien dat private lichamen die openbare diensten willen uitvoeren soms worden geconfronteerd met institutionele hindernissen. Zo was er een door het ggc erkende, in de daklozensector actieve organisatie die geen financiering voor haar projecten ter bevordering van de gezondheid de doelgroep, omdat ze ... van het ggc afhankelijk was. Het is volgens ons daarom beslist essentieel:

De administratieve procedures (subsidieaanvragen, ondersteunende documenten, verschuldigde leges, enzovoorts) van de verschillende brusselse instanties te harmoniseren;

Een coördinerende instantie in het leven te roepen voor de brusselse autoriteiten die bevoegd zijn op het gebied van gezondheid en maatschappelijk werk (op te zetten naar het model van het interministerieel overleg).

Toe te staan dat er in de gewestelijke begroting een plaats wordt ingeruimd voor de financiering van een sociaal en gezondheidsbeleid, en de private netwerken toegang tot deze fondsen te verlenen, zonder dat administratieve indelingen daarbij een obstakel vormen, ofwel door het ontwikkelen van een wetgevingskader voor elk mono- en bicommunautair beleid inzake gezondheid en sociale zaken, ofwel door cofinanciering door twee verschillende entiteiten toe te laten.

44. Er moet erkenning komen voor het **recht op medisch, psychisch en sociaal ont-**

haal: het recht op gezondheid is niet het resultaat van een diagnose of een medisch standpunt – het is de uitkomst van een geïntegreerd benadering waarbij sociale en gezondheidsaspecten samenkomen. Het is van belang dat mensen met respect en waardigheid behandeld worden, en dat er voldoende tijd wordt gereserveerd voor raadplegingen.

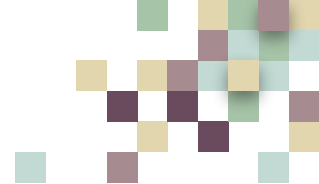
We wijzen er met betrekking tot de toegang tot de **mentale gezondheidszorg** op dat het aanbod niet volstaat om de vraag te dekken, terwijl de criteria voor toegang van dien aard zijn dat de diensten voor bepaalde gezondheidsproblemen niet beschikbaar zijn. Overeenkomstig de hervormde psy 107 moet er steeds voldoende aandacht worden geschonken aan de best mogelijke oplossingen voor dak- en thuislozen. Wij dringen daarom aan op een aantal maatregelen:

45. **Verdere ontwikkeling van de laagdrempelige structuren en deze laten aansluiten op netwerken:** socio-economische omstandigheden oefenen een sterke invloed uit op de gezondheid van de bevolking. De meest kwetsbare personen worden dus vaker en heviger met gezondheidsproblemen geconfronteerd. Daar komt bij dat de toegang tot het zorgsysteem extra moeilijk is, als gevolg van financiële, administratieve of culturele factoren. Overeenkomstig het brussels gezondheidsplan moeten deze categorieën personen (daklozen, verslaafden, sekswerkers) extra nauwlettend in de gaten worden gehouden, en wel door de **laagdrempelige of lijn 0,5 voorzieningen** – de voor de kwetsbare personen meest toegankelijke voorzieningen – verder uit te bouwen, om deze groep weer in de traditionele zorg terug te halen. Daarom pleiten wij voor:

Het opzetten van een heus netwerk van laagdrempelige zorg;
Het opzetten of – al naar gelang het geval – uitbouwen van speciaal op de doelgroepen gerichte mobiele psychiatrische teams (f2a en f2b).

46. **Mobiliteit van de hulp- en zorgdiensten bevorderen:** er zijn meerdere redenen waarom sociale rechten vaak niet worden gerealiseerd. Eén ervan is dat de rechthebbenden in gebreke blijven die rechten te claimen. Dat kan dan weer verschillende redenen hebben, waaronder het gebrek aan vertrouwen in instellingen, onvolledige informatie en – samenhangend met de situatie waarin men zich bevindt en de daarmee samenhangende kwetsbaarheid – onvoldoende interne en externe middelen. Om die hindernissen uit de weg te nemen, worden er steeds vaker mobiele werkwijzen ontwikkeld. Die kunnen verschillende vormen aannemen, waaronder 'outreaching'. Mobiliteit dient te worden aangemoedigd, en dat geldt voor:

De diensten voor de geestelijke gezondheidszorg (of dat nu ambulante of hospitaaldiensten zijn) - deze dienen daarom een inami-nomenclatuur op te stellen voor op straat verrichte/te verrichten raadplegingen;
De sociale diensten (en zeker de ocmw's; en
Andere actoren die bij de situatie van deze personen betrokken geraken, zoals vrederechters.

middelen voor moeten worden vrijgemaakt. Er zal verder een **intersectoraal team van psycho-sociale begeleiders** moeten worden samengesteld, waarbij erop gelet dient te worden dat gebruikers hun prioriteiten en behoeften duidelijk moeten kunnen maken, en dat ze in het functioneren van het team worden betrokken.

48. Verbetering van de toegang van kwetsbare personen tot psychiatrische zorg: de afgelopen vijftien jaar is in België gewerkt aan de hervorming van de geestelijke gezondheidszorg overeenkomstig de verklaring van Helsinki over de geestelijke gezondheid¹³, die voorstelt om mensen met geestelijke gezondheidsproblemen van nabij diensten te verlenen. Volgens deze verklaring zijn we ook verplicht tot *“het ontwikkelen van lokale diensten die aansluiten op de behoeften van gemarginaliseerde groepen”*. Uit verschillende onderzoeken blijkt evenwel dat mensen met gecumuleerde sociale en psychische problemen nog steeds moeilijkheden ondervinden bij de toegang tot psychiatrische zorg, zeker tijdens crisisperioden. Wij formuleren daarom de volgende voorstellen:

Het opzetten van **reservebestand van bedden in psychiatrische instellingen die in geval van een crisis kunnen worden geactiveerd**, naar het voorbeeld van de “bedden in portefeuille” van de rusthuizensector.

Het opzetten van **‘rustpunten’ (buiten de context van medische dienstverlening)**, om mensen die een crisis doormaken de gelegenheid te geven enige dagen tot rust te komen. Deze plekken kunnen door de gebruikers ervan mede beheerd worden.

c) Absoluut noodzakelijk: participatie, recht op informatie en expressie

Op gewestelijk en bicommunautair niveau

49. Wij bevelen aan om reeds bij het begin van het mandaat 2019-2024 een werkgroep op te zetten om binnen het kader van Bruss'help een **loket voor het beheer van interne en externe klachten op te zetten**: of de klachten nu gaan over doorverwijzingen of over de kwaliteit van de begeleiding – het is fundamenteel dat de betrokkenen zich kunnen uitspreken. Ideaal zou zijn als er in de loop van de legislatuur bij dit loket een ombudsman werd benoemd met ervaring in het signaleren van, en het luisteren naar problemen. Deze ombudsman dient uiteraard zowel het beroepsgeheim als de vertrouwelijkheidsrelatie te respecteren.
50. We pleiten verder voor de ontwikkeling – op vrijwillige basis – van het **aspect ‘participatie’**. Iedereen die hulp ontvangt en daarover iets wil zeggen (waaronder vragen of adviezen gericht aan de dienstverlenende voorzieningen), moet daartoe aangemoedigd worden.

Peer-help: met de inzet van mensen die zelf hulp (hebben) ontvangen en op

die manier ervaring uit de eerste hand hebben opgedaan kan de zorg worden verbeterd. Dit soort participatie maakt overigens deel uit van de 'herstel'-procedure (in tegenstelling tot genezing is herstel een proces dat erop gericht is mensen in staat te stellen weer controle op hun leven uit te oefenen, en op eigen kracht een terugval te voorkomen). Om de integratie van de peer helpers in de teams voor sociale en medische hulp te vergemakkelijken, is het zaak:

Dat er erkenning komt voor de rol van de peer-helper binnen de context van de verschillende wetgevingsinstrumenten (de ordonnantie betreffende dakloosheid, decreet inzake ambulante diensten, enzovoorts)
 Trainingen en uitwisselingprogramma's voor peer-helpers op te zetten;
 Ervoor te zorgen dat werkwijzen bekend geraken en nieuwe operatoren er toegang tot krijgen;
 Peer-helpers een plaats geven op de plekken waar wordt nagedacht, overlegd en besloten.

Spreekruimten: initiatieven om spreekruimten te organiseren waar mensen die in centra opgevangen zijn geweest hun verhaal kunnen doen dienen verder ontwikkeld te worden.

51. **Mensen moeten mee kunnen werken aan de samenstelling en bijwerking van hun dossier. Hun adviezen en informatie zijn daarbij van groot belang.** Overeenkomstig de algemene verordening gegevensbescherming (avg14) hebben mensen recht op informatie, recht op het uitwissen van gegevens, recht op het meenemen van gegevens, recht op rectificatie van hun gegevens, recht op het beperken van de verwerking van gegevens, het recht op verweer en het recht om niet het onderwerp te zijn van een beslissing die uitsluitend op geautomatiseerde verwerking is gebaseerd (waaronder inbegrepen profilering met juridische gevolgen).

d)Helderheid scheppen in het labyrint van asiel- en verblijfsprocedures

Op federaal niveau

52. Bepaalde aspecten van de procedures dragen bij tot een (verhoogd) risico op dakloosheid of maken de leefsituatie van personen gecompliceerder:

Met betrekking tot onthaal:

Procedure 9bis: geeft geen toegang tot onthaal¹⁵.

Procedure 9ter: mensen krijgen geen recht op onthaal bij het starten van de procedure. De enige hulp waar men recht op heeft is dringende medische hulp (behoudens uitzonderlijke gevallen)¹⁶. Vanuit een humanitair perspectief is het welbeschouwd onaanvaardbaar dat mensen met gezondheidsproblemen niet vanaf het begin zorg kunnen ontvangen.

Personen die een meervoudige aanvraag doen (**2de of 3de asielaanvraag**)

14 <https://www.autoriteprotectiondonnees.be/reglement-general-sur-la-protection-des-donnees-citoyen>

15 <https://primabook.mi-is.be/fr/regularisation-de-sejour/article-9bis-regularisation-de-sejour-pour-raisons-exceptionnelles#general>

16 <https://primabook.mi-is.be/fr/regularisation-de-sejour/article-9ter-regularisation-de-sejour-pour-raisons-medicales>

hebben evenmin recht op onthaal.

Procedure voor slachtoffers van mensenhandel: deze procedure geeft direct toegang tot opvang op 'discrete' adressen (om veiligheidsredenen). Het is wel zo dat deze procedure (en de ermee samenhangende opvang) aan voorwaarden zijn onderworpen¹⁷: ze zijn uitsluitend toegankelijk voor de slachtoffers die bereid zijn aan de procedure meer te werken. Daar komt bij dat het aantal geconstateerde en naar de gespecialiseerde centra doorverwezen slachtoffers blijft toenemen, en er zich een plaatsentekort doet gevoelen. Als er in de gespecialiseerde structuren geen plaats is, doen de bevoegde personen een beroep op onthaalhuizen. Deze zijn echter vaak ook overbezet, zodat het soms moeilijk is een opvangplaats te vinden. Dit probleem deed zich voorheen slechts een aantal keer per jaar voor, maar doet zich sinds 2018 steeds vaker gevoelen.

Met betrekking tot een verblijfsvergunning

Mensen met verblijfsvergunningen voor een aantal maanden ondervinden grote moeilijkheden bij het zoeken naar woonruimte en/of werk. Verblijfsvergunningen van meer dan een jaar maken het zoeken naar werk of woonruimte veel gemakkelijker.

Ook eu-burgers ondervinden problemen. Voor hen geldt de vrijheid van verkeer, en ze mogen in andere eu-lidstaten werk zoeken. Hun verblijfsvergunning in België is echter van beperkte duur als ze geen werk hebben (3 maanden). Als ze langer dan 3 maanden willen blijven, moeten ze bewijzen dat ze inkomsten hebben. Slagen ze daar niet in, dan is hun verblijf op Belgisch grondgebied illegaal. Ook voor hen geldt dus dat een verblijfsvergunning van korte duur het ontwikkelen van een project voor de toekomst in de weg staat. Met een vergunning voor lange duur kunnen ze rechten activeren en toegang verkrijgen tot de professionele begeleiding die daaraan gekoppeld is.

Met betrekking tot woonruimte/werk:

Het vinden van woonruimte is een probleem voor alle buitenlanders, ook als hun verblijf legaal is. Het tekort aan betaalbare woonruimte is één van de belangrijkste oorzaken van dak- en thuisloosheid in Brussel.

Vluchtelingenstatus: zodra men deze status verkrijgt dient men de opvang te verlaten en een woonruimte vinden. De begeleiding daarbij is van beperkte duur. Mensen zijn dan vaak op vrienden aangewezen; of ze belanden op straat. Het vinden van woonruimte is hoe dan ook moeilijk, maar voor degenen die geen beroep op de ocmw's, een opleiding volgen en nog geen van de landstalen spreken is een bijna onmogelijke taak. Deze groep wordt gewoonlijk begeleid door sociale werkers verbonden aan de centra of de loi. Men is verplicht de voorgestelde loi te aanvaarden (en dat kan overal in België zijn). Die oplossing sluit niet altijd aan bij

¹⁷ De wet stelt de volgende eisen voor toegang tot het grondgebied/verblijfsvergunning: 1) geen contact met de vermoedelijke daders, 2) medewerking met politie en justitie, 3) begeleiding door een gespecialiseerd centrum, zoals de PAG-ASA. Deze 3 voorwaarden zijn cumulatief en dienen gedurende de gehele procedure te worden gerespecteerd. Er bestaat één uitzondering: de reflectieperiode van 45 dagen, tijdens dewelke het vermoedelijke slachtoffer opgevangen begeleid kan worden zonder aan de voorwaarde te hoeven voldoen. Men kan dan nadenken over samenwerking met politie en justitie.

hun toekomstplannen – ze zouden dus het recht moeten hebben om de voorgestelde loi te weigeren. Nu geldt bij weigering dat men nog maar 5 dagen op het centrum mag blijven, wat erg kort is. Als de weigeraars geen onderdak bij kennissen kunnen vinden komen ze dus op straat en in de dakloosheid terecht. Vaak kunnen mensen wel een tijdje bij kennissen verblijven, maar veel van hen belanden uiteindelijk toch op straat.

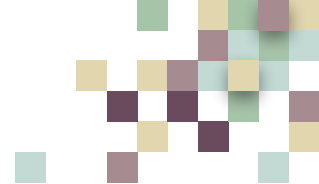
- **Aanvullende bescherming:** voorheen hield dat een verblijfsvergunning voor meerdere jaren in, maar dat is nu teruggebracht tot 1 jaar, met één mogelijke verlenging tot 2 jaar¹⁸.
- **Procedure 9bis:** als regularisatie wordt verleend, ontvangen personen een bivr (bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister) voor één jaar (verlengbaar)¹⁹.
- **Procedure 9ter:** de duur van het ai (attest inschrijving) is teruggebracht tot 3 maanden (mag driemaal verlengd worden). Is na verlengingen het jaar vol, dan moet de inschrijving elke maand verlengd worden. Hoe kan men met zulke termijnen een woonruimte vinden?
- **Procedure voor slachtoffers van mensensmokkel:** deze mensen blijven lange tijd in opvanghuizen, omdat ze op de huurmarkt geen woonruimte kunnen vinden. Deze groep ondervindt namelijk veel last van vooroordelen en/of discriminatie, aangezien ze vier 'handicaps' vertonen: (1) ze hebben een vreemd klinkende naam, (2) spreken de taal niet, (3) beschikken over niet meer dan een tijdelijke verblijfsvergunning en zijn (4) afhankelijk van de ocmw's. In de praktijk blijken deze vier elementen een enorm obstakel te zijn voor toegang tot behoorlijke en betaalbare woonruimte.

Voor bepaalde procedures dient men te beschikken over een **verblijf- dan wel referentieadres**. Referentieadressen worden helaas niet vaak toegekend.

53. Het is van fundamenteel belang dat de procedures die mensen nu moeten doorlopen verbeterd worden: de in voorgaande punt omschreven procedures zijn **onduidelijk** (de informatie over de procedures en de gehanteerde criteria zijn niet transparant), en arbitrair (er is sprake van concurrentie tussen de aanvrager). De federale overheid laat de tenuitvoerlegging van de procedures aan lagere overheden over en stelt daarvoor geen middelen ter beschikking. En voor die tenuitvoerlegging gelden dan weer regels die niet altijd helder zijn. We pleiten daarom voor **opheldering, vereenvoudiging** en een **aanpassing van de termijnen**. De criteria moeten niet alleen duidelijker worden geformuleerd, ze moeten ook een plaats inruimen voor uitzonderlijke situaties. Ze moeten dus flexibel zijn, maar zonder al te veel marge voor interpretatie. Wat de termijnen betreft: de procedures zijn te kort en mensen krijgen niet altijd voldoende tijd om hun bewijsdocumenten bijeen te vergaren (documenten ter staving van de identiteit, nationaliteit, het doorlopen traject, de voor de asielaanvraag relevante feiten en gebeurtenissen, de motieven voor asiel, enzovoorts). Ze moeten daarvoor meer

18 <https://primabook.mi-is.be/fr/asile/procedure-du-droit-des-etrangers#explanation>

19 <https://primabook.mi-is.be/fr/regularisation-de-sejour/article-9bis-regularisation-de-sejour-pour-raisons-exceptionnelles#general>

tijd – langere termijnen – krijgen.

54. De procedures zijn dermate gecompliceerd dat er voor de in deze sector werkzame mensen **aangepaste training** moet worden georganiseerd: er zijn op dit moment niet voldoende opleidingen voor sociale werkers, en als er mogelijkheden zijn, zijn ze ofwel moeilijk toegankelijk, ofwel niet op de behoeften berekend. Er zou onderzoek moeten worden verricht naar training voor de verschillende procedures. Dan zou er binnen het kader van de taken van het nieuwe organisme *bruss'help* een contactpunt kunnen worden opgezet voor het verlenen van specifieke juridische hulp voor de daklozensector.
55. **Wat de specifieke situaties in de context van de migrantenproblematiek betreft:** de volgende obstakels moeten worden weggenomen,:
- **Gezinnen:** het koninklijk besluit van 24/06/200420 over de opvang van gezinnen wordt niet langer toegepast, omdat toepassing tot gevolg had dat personen te lang in de fedasil-centra verbleven. Als de procedures ertoe leiden dat gezinnen lang in centra verblijven, dan vinden wij dat deze gezinnen beter geregulariseerd kunnen worden. We wijzen er ook op dat sommige mensen in eigen land gevaar lopen als ze na jaren afwezigheid weer terugkeren (terwijl weer anderen, zoals – bijvoorbeeld – mensen die een tijd in vluchtelingenkampen hebben doorgebracht, het risico lopen doorgestuurd te worden naar een land waar ze nooit hebben gewoond).
 - **Migranten op doorreis in België:** dit zijn mensen die niet verder kunnen reizen naar de plaats waar ze naartoe zouden willen. Het sluiten van de kampementen leidt hoogstens tot het verplaatsen van het probleem, en aangezien deze mensen geen asiel aanvragen hebben ze geen rechten. Het is een Europees probleem: er is een regeling (Dublin), maar er zijn ook bepaalde factoren die ertoe bijdragen dat mensen secundaire routes volgen (verschillen in de asielvoorwaarden die staten hanteren, familiebanden, toekomstperspectieven, talen, enzovoorts). Idealiter zou de hulp aan migranten op doorreis op Europees niveau worden gecoördineerd, en niet door de lidstaten. Verder is het zo dat deze mensen vaak zonder het te weten slachtoffers van mensensmokkelaars zijn, en dus slecht geïnformeerd. Het is dus van groot belang dat deze groep toegang krijgt tot correcte informatie.
 - **Minderjarige migranten en nbmv die niet in het systeem zijn opgenomen:** de nbmv zijn ook niet of nauwelijks geïnformeerd. Ze zouden door de fedasil kunnen worden opgevangen, maar gaan niet naar die centra, omdat ze niet weten dat de regels voor minderjarigen anders zijn dan die voor meerderjarigen. Ze zijn niet gemakkelijk bereid informatie te aanvaarden. Ze zullen eerst op straat benaderd moeten worden, zodat men **na een eerste reeks contacten, als er een bepaalde mate van vertrouwen is gecreëerd, een begin**

kan maken met het stellen van vragen aan deze jongeren om te zien wat hun wensen/behoefte zijn. Pas als die eerste stappen zijn genomen kan er aan opvang worden gedacht. Als men meteen over opvang bij de fedasil begint, of over het aanwijzen van een voogd, zullen ze vluchten. Er moeten middelen worden vrijgemaakt voor minderjarigen die geen asiel willen aanvragen. Ze hebben behoefte aan:

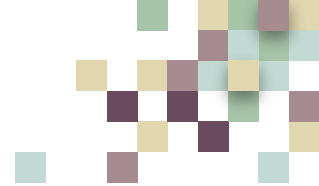
- **Bijzondere aandacht en specifieke, op jongeren gerichte opvang**, met als einddoel integratie en onderwijs. In de structuren voor opvang zonder voorwaarden moet educatief personeel worden aangesteld;
- **Informatie over zorg**;
- **Specifieke begeleiding**, in overleg met de voogden en verzorgd binnen het de structuren van de fedasil.
- **Kinderen:** om zich goed te kunnen ontwikkelen hebben kinderen meer nodig dan alleen opvang. Ze hebben behoefte aan een gestructureerd leven, scholing, onderwijs, persoonlijke evolutie, enzovoorts. We moeten onderwijs en scholing verder ontwikkelen, via mobiele scholen, leerplannen en het opstellen van een leerplan, in overleg met de ouders, teneinde de ouders aan te moedigen in het kinderen te 'investeren'.

e) Verbetering training van sociale werkers, meertalige steun voor begeleiding

Op (bi)communautair niveau

56. Een aantal factoren draagt bij tot het verhogen van de drempel voor toegang tot hulp- en zorgstructuren, waaronder ook de stereotype voorstellingen (en angsten) van de sociale werkers ten aanzien van de kwetsbare groepen en het gevoel dat men geen antwoord kan verschaffen op de complexe problemen. Het is daarom zaak de **training van (toekomstige) sociale werkers te verdiepen** en het daarbij gevolgde curriculum aan te passen. Als men beter op de hoogte is van wat de andere diensten te bieden hebben, kan de zorg worden verbeterd. En als de diensten beter op elkaar aansluiten (wat nu vaak niet het geval is), zal de continuïteit van zorg zal daar wel bij varen. Daarom pleiten wij voor:

- Meer aandacht (d.W.Z. Bij de initiële training voor maatschappelijk werk) voor de cumulatieve werking van probleempunten (geestelijke gezondheid en verslaving, als we het hebben over sociale werkers, dan wel onzekere leefsituaties en ongelijkheid op het punt van gezondheid, als het gaat om gezondheidswerkers);
- Het opzetten van modules voor continue training voor al degenen die in de sociale of gezondheidssector werken;
- Steun voor projecten gericht op stages bij verwante instellingen (bijvoorbeeld door de uitwisseling van personeel).

Op federaal en bicommunautair niveau

57. Wij eisen dat onze sector beschikking krijgt over de nodige instrumenten en ondersteuning van meertalig personeel. De rol van **vertalers, tolken en interculturele bemiddelaars** is essentieel. Het is voor ons op dit moment heel moeilijk te voorzien in basisbehoeften zonder subsidies voor sociale tolken/vertalers/bemiddelaars. Bovendien is het juridisch gezien niet mogelijk om mensen te vragen belangrijke beslissingen te nemen als ze de consequenties van die besluiten niet kunnen doorgronden. Het komt voor dat mensen worden afgewezen omdat ze procedures of beslissingen niet begrijpen. Daarom dienen er bij alle stappen van het proces (straatwerk, wooninstellingen, externe diensten) tolken aanwezig te zijn. Om werkelijk vertrouwen in een begeleidingsproject te houden moeten er verschillende plaatsen, afhankelijk van de behoeften, tolken aanwezig zijn of ontboden kunnen worden.

la Strada

Centre d'appui au secteur bruxellois d'aide aux sans-abri
Steunpunt thuislozenzorg Brussel

Verantwoordelijke uitgever

La strada vzw

Steunpunt thuislozenzorg brussel

Verenigingstraat, 15 - 1000 brussel

T : 02/880.86.89 www.lastrada.brussels

Brussel, april 2019

Ce rapport est disponible en français

Reproductie toegestaan mits de bron vermeld wordt.

Met steun van

COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE